

PRZEMYSŁOWIEC

EDABROWA

Drzewiecki & Jeziorański

Inżynierowie,
Warszawa,
Jerozolimska Nr. 85.

Wodociągi i Kanalizacje. ✱ Ogrzewania i Wentylacje. ✱ Automatyeczna regulacja temperatury.

Firma wykonała w ciągu **trzynastu lat** działalności około 1500 instalacyj. P

Zastępca na Galicyę: Inż. Kazimierz Dziakiewicz Lwów Brajerowska 10.

Józef Szaynok
w Rzeszowie

Biuro techniczne, fabryka maszyn i odlewnia żelaza
urządza młyny, fabryki wyrobów cementowych i ceramicznych.

Chylewski, Hrubby i Spółka.

Łwów, — Koperuika 15 a.

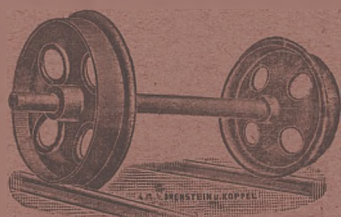
Czerniowce, Rynek 9.

BIURO TECHNICZNE I ZAKŁAD INSTALACYJNY

Wodociągi, Ogrzewania centralne, Młyny, Gorzelnie,
Motory „CLIMAX“ ssąco-gazowe, benzynowe, ropne. Kanalizacje,
Studnie, Pompy, Tartaki, Browary, Chłodnie itd.

ORENSTEIN i KOPPEL

Fabryki kolei wąskotorowych i lokomotyw

BIURO:
Łwów

Pasaż Mikolascha

Składy:

ul. Grodecka 127.

Telefon Nr. 594.

URZĄDZAJĄ I DOSTARCZAJĄ

Koleje polne, lasowe, oraz dla celów przemysłowych, do ruchu ręcznego, konnego,
Spłaty amortyzacyjne. parowego i elektrycznego. Spłaty amortyzacyjne.

Koleje linowe — Koleje elektryczne — Koleje przenośne — Koleje drugorzędne —
Koleje dojazdowe — Lokomotywy — Wózki — Bagiory ręczne i parowe.

Wynajmuje kompletnie urządzone koleje. Roboty przedwstępne, trasowanie.

Architekci

**J. SOSNOWSKI &
A. ZACHARIEWICZ**

krajowe przedsiębiorstwo
robót betonowo-żelaznych
konstrukeye ogniotrwale
żelazno-betonowe - - - -

(BÉTONS ARMÉS)

Systemu Hennebicque.

EXPOSITION UNIWERSELE 1900.

GRAND PRIX

Wystawa Jubileuszowa we

Lwowie 1902

zaszczytne uznanie.

STROPY, MOSTY, TUNE-
LE, FUNDAMENTA, KA-
NALIZACYE, ZBIORNIKI,
FABRYKI, MŁYNY, PILOTY
BETONOWE i t. p.

Wstępne projekta i przed-
miary bezpłatnie!

Lwów, ul. Na Błonie 3.

FILIA

Kraków, ul. Szpitalna 17.

Telefon 470.

**Edmund
Libański**

zaprzyięzony inżynier
cywilny z upoważnie-
niem rządowym

Lwów,

Supińskiego I. 6 a

przeprowadza i wyko-
nuje wszelkie roboty
wchodzące w zakres
miernictwa, inżynierii
budownictwa lądowego
i wodnego.

Koszta czynności z robót
poruczonych normalne,
według ustawowo obo-
wiązujących taryf i od-
nośnych przepisów, lub
też wedle umowy.

Sokolnicki & Wiśniewski
Fabryka elektrotechniczna i Zakład instalacyjny

L W Ó W.

Biurowe centralne i fabryka: Lwów, na Błonie 38 (dom własny)

Biura instalacyjne: Lwów, ulica Akademicka l. 16.

Kraków, plac Maryacki l. 9.

Adres telegraficzny: Grom, Lwów. — Grom, Kraków.

Wyrób i największe składy artykułów elektrotechnicznych.

Budowa kompletnych stacji elektrycznych. Wyzyskiwanie sił wodnych do wytwarzania energii elektrycznej i zastosowania jej w przemyśle i gospodarstwach rolnych. — Większość znaczniejszych urządzeń elektrycznych w Galicyi od roku 1903 wykonała firma Sokolnicki & Wiśniewski.

Projekty, kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie.

P

Wodociągi dla miast, miasteczek, zakładów publicznych
i domów prywatnych
buduje

Zygmunt Rodakowski

PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWY WODOCIĄGÓW

P

dawniej biuro instalacyjne „Towarzystwa Akc. dla przedsiębiorstw elektrycznych,
wodociągów i kanalizacyi“.

we Lwowie ul. Sykstuska l. 26.

Telefon 667.

Wykonuje wszelkie poszukiwania za wodą, plany i projekty wodociągowe, ujęcia źródeł i wiercenia lub kopania studzien, całkowite wodociągi miejskie, zupełne instalacje wodociągowe w gmachach publicznych i prywatnych, klozety, łazienki od najprostszych do najwykwintniejszych, cyrkulacje wody gorącej, odpływy i kanalizacje.

Materiał doborowy. — Wykonanie wzorowe — Ceny umiarkowane.

Adres dla listów: Zygmunt Rodakowski Lwów.

Adres dla telegramów: Rodakowski Lwów.

C. K. UPRZYW.

FABRYKA MASZYN

„L. ZIELENIEWSKI“

TOWARZYSTWO AKCYJNE

W KRAKOWIE.

Rok założenia 1804.

Wyrabia:

W oddziale I Budowa maszyn:

Maszyny parowe podług najnowszych typów, leżące i stojące; własny patent Nr. 19274. — Pompy parowe dla wodociągów, dla kopalń i pompy domowe. — Maszyny wyciągowe dla kopalń i kołowroty. — Wyciąganie towarowe, żurawie itd. — Kompresory wentylowe, jedno i dwustopniowe. — Urządzenia mechaniczne dla zakładów przemysłowych, a mianowicie gorzelnie, tartaki, młyny, rzeźnie, gazownie itd. — Części transmisyjne najnowszego systemu. Wentyle zasuw, hydranty itd.

W oddziale II. Kotłarnia.

urządzona do maszynowego nitowania.

Kotły parowe wszelkich systemów i wielkości; własny patent Nr. 16173.
Zbiorniki i inne roboty w zakres kotlarstwa wchodzące.

W oddziale III. Zakład budowy mostów i konstrukcyj.

Konstrukeye mostowe, dachowe itp.

W oddziale IV. Odlewnia żelaza i metali.

Odlewy budowlane i maszynowe podług własnych lub nadesłanych modeli do 10 T w jednym kawałku.

Wykonano do Września 1906 roku:

Maszyn parowych, pomp, kompresorów 370 sztuk, między innymi pompa dla kopalni węgla w Sierszy o wydajności 720 m³ w godzinie. Kotłów parowych 348. Mostów 74 sztuk wagi około 1,550 000 klg. między innymi most na Prucie długi 230 metrów. Różnych konstrukcyj żelaz. wagi 4,500 000 kg. między innymi Hala dworca lwowskiego o wadze 1360000 klg.

ZAKŁAD RYTOWNICZY
i własny wyrób stampili kauczukowych

A. GARFUNKEL

we LWOWIE, — ulica Karola Ludwika
(naprzeciw Teatru miejskiego)

wykonuje

gustownie wszelkie roboty jakoto:

- Pieczenie kauczukowe i metalowe.**
- Błaszki szpuntowe dla browarów.**
- Szablony z literami i cyframi różnej wielkości.**
- Praski do suchego wypukłego druku herbów, monogramów i całych słów.**
- Pieczętki do laku herbowe.**
- Monogramy do czapek, — oraz wszelkie odznaki dla straży leśnej, polowej, służby dworskiej etc.**
- Obcęgi do plombowania mięsa.**

- Marki pieczętkowe w różnych kolorach używane zamiast laku.**
- Tablice lane graniczne.**
- Drogowskazy i numera konskrypcyjne dla gmin.**

Otrzymuje również na składzie:

Poduszeczki patentowane w różnych kolorach w wielkości:

00	0	1	2
6—4	9—5	11—7	16—8
40 h.	60 h.	1—K	1·60 K

Posiadając znakomite urządzenie, jestem w możności wszelkie w powyższy zakres wchodzące roboty jak najstaranniej i szybko wykonać, a co do cen, mogę śmiało konkurować z innymi firmami.

Polecając się łaskawej pamięci Szanownej P. T. Publiczności, pozostaję z uszanowaniem

Z powodu równobrzmiących nazwisk, proszę dokładnie adresować.

A. GARFUNKEL
zakład rytowniczy
LWÓW, ulica Karola Ludwika
(naprzeciw Teatru miejskiego).

K. K. BEZIRKSHAUPTMANNSCHAFT

Lemberg am 190.....

Dem k. k. Gendarmerie-Posten-Kommando

in

Zur Wissenschaft und Vormerkung
der Strafkarte g. R.

Der k. k. Statthaltereirat.

Nr. 12.

Stampilia kauczukowa 4 kor.

Nr. 13.

Stamp .kaucz: 2 kor.

„ mosięż: 5 kor.

C. K. STAROSTWO w LISKU

Weszło dnia 190.....

L.

Nr. 14.

Stampilia kaucz. do prezentowania. 3 kor.

Nr: 15.

kaucz. 3 kor. mosięż. 7 kor,

C. K. STAROSTWO w SANOKU

Pod: dnia 26 LISTOP. 1905

L:

Nr. 16.

Maszynka z datą 6 kor.

**Rzecz urzędowa
wolna od opłaty pocztowej**

Nr. 17,

Stamp, kaucz. 1 kor: 30 hal: mosięż. 3 kor:

Nr. 18

Maszynka z datą 6 kor.

Nr. 19

Stampilia kauczukowa 2 kor. 50 hal.

Nr. 20

Stamp. kaucz: 2 kor.

Stamp. mosięż: 4 kor.

Nr. 21

stamp. kaucz. 3 kor. mosięż. 5 kor.

Nr. 22

Stamp.kaucz: kor: 2

” mosięż. kor 3:

Nr, 23

kaucz, kor: 2 mosięż, kor, 4

Nr. 24

kaucz. kor, 2 mosięż. kor, 4

Nr. 25

kaucz, kor, 4 mosięż. kor 6

ZWIERZCHNOŚĆ GMINY SNOWICZ

Nr, 26 Stampilia kaucz, do wybijania na kopertach kor, 2

Nr. 26

Nr. 27

Nr. 28

kaucz. 2 kor. mosięż. 4 kor. kaucz. 3 kor. mosięż. 5 kor. kaucz. 2 kor. mosięż. 4 kor. 50 hal.

Nr. 29

Stamp. kaucz. 3 kor.

„ mosięż. 5 kor:

Nr. 30

kaucz. 5 kor. mosięż. 7 kor.

Nr. 31

Stamp. kaucz. 4 kor,

„ mosięż. 6 kor:

Nr. 32

Stamp, kaucz. 2 kor,

„ mosięż. 4 kor,

Nr. 33

Stamp, kaucz, 4 kor.

„ mosięż, 6 kor,

Nr. 34

Stamp, kaucz. 3 kor,

„ mosięż, 5 kor,

Aresztant

Nr. 36

Nr. 35
 kaucz: 2 kor. mosięż: 5 kor.

kaucz. 1 kor. 60 hal, mosięż. 3 kor.

Nr. 37
 kaucz. 2 kor. mosięż. 5 kor.

Bursztyn dnia 190

Panu
EGZEKUTOROWI PODATKOWEMU
 w

do ściągnięcia.
C. K. URZĄD PODATKOWY.

Nr: 38

Stamp. kaucz. 2 kor, mosięż. 6 kor:

Nr. 39

Stamp. kaucz. 3 kor,

Nr. 41 Podpis kaucz: od 3-5 kor. mosięż. od 5-7 kor:

Nr, 40
 Stamp, kaucz, 2 kor,
 „ mosięż, 5 kor

C. k. Ewidencya kat: podatku Gruntowego
w Delatynie

Praes. dnia 190 L.

Nr, 42 Stamp, kaucz, 3 kor,

Listy z uznaniem.

Chcąc dać dowód Szan. P. T. Publiczności, że staraniem moim jest zawsze każdą powierzoną mi robotę ku zupełnemu zadowoleniu Szanownych P. T. Zamawiających wykonywać, podaję poniżej z całego szeregu pism do mnie nadesłanych, treść kilku listów:

Brody, dnia 22. grudnia 1899.

Wielmożny Panie!

Dziś otrzymałem z poczty zamówioną przezemnie pieczęć z własnoręcznym moim podpisem, która mię zadawalnia, gdyż jest porządnie i dobrze zrobioną.

Alfred Jan Kanty Piechowicz

c. k. oficyał podatkowy w Brodach (dworzec kolejowy).

Kałusz, 12. lutego 1904.

Odsyłając należytość wedle rachunku, dziękujemy Panu za piękne wykonanie stampilii i oświadczamy, że jesteśmy bardzo zadowoleni.

Z poważaniem

C. k. Urząd podatkowy w Kałuszu.

Podwołoczyska, 10. lutego 1905.

Dziękuję Panu, jestem bardzo zadowolony.

Jan Weinber, aptekarz.

Delawa, 9. października 1905.

Pieczętkę do laku z herbem otrzymałem i jestem z tej bardzo zadowolony, gdyż jest wykończona i zrobiona dokładnie i pięknie.

Maurycy Jan Majewski

w Delawie, o. p. Koropiec.

Chodowice, dnia 10. października 1905.

Ze stampilii jestem zadowolony, później zamówię więcej stampilij.

St. K. Młodecki, naczelnik stacyi Chodowice.

Borysław, 26. października 1905.

Z przysłanej mi stampilii jestem bardzo zadowolony.

Ludwik Hubicki.

Kuty, 18. listopada 1905.

Z przysłanych mi stampilij tak co do wykonania, jakoteż ze względu na przystępne ceny, jestem w zupełności zadowolony.

A. Czaykowski, c. k. adjunkt sądowy.

Берестечко (Волин. губернія) 10 падолиста 1905.

Милостивий государь Г-нь Гарфункель!

Настоящимъ честь имѣю поблагодарить Васъ за хороше исполніаніе моего заказа у Васъ, а имѣнно трехъ штемпилей и металическу монограмму. Остаюсь совершенно доволен. Благодарю Васъ съ почтеніемъ къ Вамъ

Контора главного управления по дѣламъ имѣній Ея Сіятельства графини А. А. Граббе.

PRZEMYSŁOWIEC

TYGODNIK POPULARNY DLA SPRAW TECHNIKI I PRZEMYSŁU

Wychodzi w każdą sobotę rano.

Prenumerata wynosi: W AUSTRYI: miesięcznie K 1'20, kwartalnie K 3'50, rocznie K 14'—. W NIEMCZECH: kwartalnie M 3'50, rocznie M 14'—. W KRÓLESTWIE POI SKIEM: kwartalnie koron 4'—, rocznie koron 16'—.

NUMER POJEDYNCZY 40 hal.

Ogłoszenia: od miejsca wiersza jednej szpalty drobnym drukiem (petit) 40 hal. Przy zamówieniach kwartalnych lub rocznych znaczny opust.

Redakcja i Administracja: Lwów, ulica Akademicka 1. 26.
Konto czekowe 76.233. Telefon Nr. 806.

ZASTĘPSTWO NA KRÓLESTWO: Księgarnia E. Wende i Sp.
Warszawa (Krakowskie Przedmieście 9).

Prenumeratę przyjmują wszędzie biura dzienników i księgarnie oraz Administracja „PRZEMYSŁOWCA“, Lwów, przy ulicy Akademickiej 1. 26.

PRZEDRUK JEDYNIĘ ZA PODANIEM ŹRÓDŁA.

Redaktor naczelny: inżynier cywilny **Edmund Libański.**

TREŚĆ: 1. Węgry na polu popierania przemysłu krajowego. — 2. Sprawy przemysłowe. O węglu torfowym. — 3. Sprawy techniczne. Maszynowe obrabianie metali. I. Tyrowicz. — 4. Wynalazki i konkursy. Lamy Elektrusion. Wydobywanie salety z torfu. — 5. Głosy z kraju. Z krajowego Związku turystycznego. — 6. Kronika techniczno-przemysłowa. — 7. Fejleton. Ze świata postępu techniki i przemysłu. 8. Nadesłane. — 9. Ogłoszenia.

Węgry na polu popierania przemysłu krajowego.

Znane są i często omawiane usiłowania rządu węgierskiego, dla wyzwolenia pod względem przemysłowym i wytworzenia przemysłu własnego, opartego o własne skarby przyrody, o własny kapitał i własnego robotnika. W dążeniu do udzielnosci państwowej i potęgi politycznej, do czego Węgrzy z tak zadziwiającą konsekwencją i wytrwałością zmierzają, jest silny przemysł własny momentem nadzwyczaj ważnym — nie można się też dziwić, że rząd węgierski tak wielkie doń znaczenie przywiązuje.

Pomijając dawniejsze środki, mające na oku podniesienie krajowego przemysłu, wystarczy przypomnieć ustawę z r. 1899 „o udzielaniu państwowych ułatwień dla przemysłu“, która pomiędzy innymi ułatwieniami w dostarczaniu gruntów, materiałów budowlanych, refakcji taryfowych i t. d., zwalniała na 15 lat od podatków państwowych. Od uchwalenia owej ustawy, przez niespełna lat 7 powstało na Węgrzech niemniej jak 730 przedsiębiorstw przemysłowych.

Jednak ustawa owa wydała się Węgom niedostateczną, nie dość szybko działającą. Dążąc do zupełnej samodzielności i do rozdziału cłowego z Austrią, który będzie możliwy dopiero po wygaśnięciu obecnych traktatów cłowych, a więc w roku 1916, postanowili Węgrzy przyspieszyć rozwój swego przemysłu.

Więc obecnie wniósł rząd węgierski do sejmu projekt nowej ustawy o popieraniu przemysłu węgierskiego, która o wiele dalej idzie niż poprzednia.

Przedewszystkiem sam tytuł nowej ustawy śmielej wskazuje cel. Kiedy bowiem dawna skromnie mówiła „o udzielaniu państwowych ułatwień przemysłowi krajowemu“ — nowa wyraźnie określa, że celem jej jest „rozwój przemysłu węgierskiego“. W motywowaniu ustawy zaś zaznacza rząd wyraźnie, że stworzenie silnego przemysłu uważa za warunek ekonomicznej niezawisłości.

W nowej ustawie rząd zostawia sobie o wiele większą swobodę, w jakim wypadku ma udzielać ułatwień przemysłowych, niż miał dawniejszy. Nowa ustawa nie wylicza bowiem szacunkowo gałęzi przemysłowych, lecz pozwala rządowi o wiele sprężystej pomagać rozwojowi przemysłu w ogóle. Rząd może więc wspierać nie tylko nowe, lecz i ugruntowane już przedsiębiorstwa, które potrzebują szczególniejszego poparcia.

I udogodnienia same są o wiele obszerniejsze, niż podług poprzedniej ustawy. Mogą bowiem przedsiębiorstwa być uwalniane nie tylko od podatków państwowych, ale także od dodatków gminnych, drogowych i myt. Nowem jest także postanowienie, że ulgi mogą być przyznane jeszcze przed puszczeniem przedsiębiorstwa w ruch. Nowa ustawa mówi wreszcie, że ulgi mogą się odnosić także do rozszerzenia przedsiębiorstwa. Dotychczas musiało przedsiębiorstwo w razie rozszerzenia prowadzić osobną

— Jedyne w kraju —

odpowiadające nowoczesnym wymaganiom

„CONFIDENTIA“

przez Wysoki c. k. Rząd koncesyonowane

BIURO INFORMACYJNE o stosunkach kredytowych

Biurowo: Lwów, Karola Ludwika 5 i Sykstuska 9. P

Konto pocztowej Kasy oszcz. Nr. 74.157. — Telefon Nr. 914.

Zastąpione we wszystkich miejscowościach w kraju i zagranicą.

Informacje o stounkach kredytowych, majątkowych i familijnych, firm osób prywatnych :: :: :: :: ::

Specjalność: Inkaso (ściągnięcie wierzytelności także za nieściągalne uważane) w kraju i zagranicą.

Prospekta i kupony próbne bezpłatnie i franco.

Do numeru dzisiejszego dołączamy prospekt Zakładu rytowniczego pod firmą „A. Garfunkel“ Lwów, ul. Karola Ludwika.

rachunkowość tych gałęzi, którym przysługiwały ulgi, a osobno tych, którym je rozszerzono, co naturalnie znacznie podnosiło koszta administracji i sprowadzało wiele niedogodności. Teraz zaś stosunek części przedsiębiorstwa, podlegającej ulgom, do części nie mających ulg, będzie przez znawców określany naprzód podług stałego klucza.

Ważnem również jest nowe postanowienie, że w razie, jeśli warunki ekonomiczne będą tego wymagały, korzyści tej ustawy mogą być przyznane także tym przedsiębiorstwom, które z nich już korzystały, czyli, że po 15 latach niektóre fabryki mogą korzystać z ulg jeszcze przez dalsze 15 lat.

Do nowej ustawy dodano zastrzeżenie, że przedsiębiorstwa, korzystające z pomocy rządowej, będą musiały zaopatrywać się w materiały potrzebne do budowy, w surowe materiały i półfabrykaty przedewszystkiem w krajach korony węgierskiej.

Doniosłem jest dalej nowe postanowienie, stawiające przedsiębiorstwa fabryczne w rzędzie tych, którym przysługuje prawo przymusowego wywłaszczenia, tak jak np. kolejom i t. p., przez co dobitnie zaznaczono, że stworzenie przemysłu jest pierwszorzędnym interesem państwowym. A jest to przywilej dużej wagi, często bowiem powstanie lub rozszerzenie jakiej fabryki rozbija się o drobne względy lokalne i osobiste właścicieli gruntów.

Oprócz tych ulg i przywilejów, nowa ustawa przyznaje bezpośrednie subwencyonowanie przedsiębiorstw przemysłowych ze środków państwowych. Dotąd subwencyonowanie poszczególnych przedsiębiorstw polegało tylko na tem, że w budżet wstawiano corocznie na ten cel pewną sumę, która nie była wystarczającą. Otóż nowa ustawa daje rządowi aż po rok 1915 możność przeznaczania na cele popierania przemysłu od 15 do 20 mil. kor. rocznie. Termin ów ma widoczny związek z upływem obecnych wspólnych zobowiązań cłowych, i do tego czasu Węgrzy chcą drogą znacznych ofiar postawić swój przemysł na tak silnych nogach, aby móżdż śmiało stanąć wobec rozdziału cłowego z Austrią i do tego czasu zastąpić przemysłowi swojemu subwen-

cyami to, co przemysł austriacki zyskuje przez ochronę celną.

Rozumie się, że nie pominęli Węgrzy i tak ważnego środka poparcia swego przemysłu, jak dostawy publiczne. Zasada, iż instytucje publiczne (rządowe, gminne etc.) mają się zaopatrywać w wyroby krajowe, została konsekwentnie w nowej ustawie przeprowadzona.

Sprawy przemysłowe

Inż. ANDRZEJ KORNELLA.

O węglu topfowym.¹⁾

W ostatnich latach zauważyć się daje w dziedzinie przemysłu torfowego gorączkowa praca nad jego podniesieniem i uszlachetnieniem. A jakkolwiek i dawniej nie brakło w tym kierunku usiłowań, to jednak weszła ona obecnie o tyle w nową fazę, że znajduje już pomoc w wielu instytucjach naukowych, w stowarzyszeniach finansowych, technicznych i przemysłowych, a nawet rządy wielu państw europejskich zwróciły na sprawę tę baczniejszą uwagę, czynnie i moralnie ją popierając.

Szczególnie sprawa torfu opałowego jak najbardziej zainteresowała wszystkie powyższe czynniki, od czasu, gdy węgiel kamienny stał się przedmiotem spekulacji i wyzysku rozmaitych przedsiębiorców i handlarzy. To też nie da się zaprzeczyć, że obecnie w tym kierunku nie brak wcale rzetelnej i uczciwej pracy ludzi zdolnych i doświadczonych; że jednak w powodzi pomysłów i wynalazków nie wszystkie odpowiadają swemu celowi, że wiele z nich obliczono z góry na efekt lub łatwowierność ludzi niezawodowych, jest rzeczą łatwo zrozumiałą, a niestety w tym dziale przemysłu aż nadto powszechną i częstą.

Jednym właśnie z takich pomysłów był wynalazek pod firmą „Schöning et Fritz“, przerabiający surowy torf na t. zw. węgiel torfowy (n. Torfkohle, Presskohle). Sprawa tego fabrykatu, zajęła przed kilku laty bardzo

¹⁾ Odczyt w Towarzystwie Politechnicznym we Lwowie.

Edmund Libański.

Ze świata postępu techniki i przemysłu.

(Obraz przyszłości. — Elektrotechnika. — Dlaczego u nas taki zastój? — Świat postępu techniki, a wychowanie).

Pod wrażeniem cudownych zjawisk, objawów sił przyrody, wobec zdumiewających zastosowań fal elektrycznych, gry iskier potężnych induktorów i umysł ściśłego badacza, porwany bywa zachwytem. Bo czyż nie może go unieść natchnienie, nie może on śnić na jawie obrazu przyszłości, jeśli posłuszne jego kombinacyom genialne aparaty, ślą tajemną drogą słowa i myśli w niezmierną dal, gdy za połączeniem przewodu, wytryskują pęki elektrycznych promieni, rozgałęziają się pioruny, lub gaśnie to wszystko, gdy zechce tego wynalazca.

Przyroda kryje niezbadane, niewyczerpane skarby, a myśliciel, którego duch rwie się nieprzeparcie do jej tajemnic, nieraz staje się poetą, gdy snop swia-

ła, blask prawdy, rozświeci mu jedną z odwiecznych zagadek.

Nie dziw więc, że poważny uczyony, jak n. p. profesor Ayrton snuje taki obraz przyszłości: »nadejdzie dzień, gdy i pamięć o nas zupełnie zaginie, gdy miedziane druty, gutaperkowe izolatory, taśmy żelazne już dawno w muzeach spoczywać będą, a wtedy człowiek chcący porozmawiać z przyjacielem, zapyta go elektrycznym głosem — głosem, który tylko jednako strojone elektryczne ucho usłyszy: gdzie jesteś? A doleci go wówczas odpowiedź przyjaciela: jestem w głębiach kopalni, albo — na szczycie Kordylierów, lub też — na bezbrzeżnym Oceanie. A jeśli nie będzie odpowiedzi, znakiem to, że nie masz go już na tym padole«.

Uczyony, oddany naukowym badaniom, a więc w pojęciu powszedniem, fanatyk ściślej wiedzy, daje nam taką nęcącą »wizję przyszłości«, do której jednak mimowoli instynkt zachowawczy odnosi się sceptycznie.

Wszystkie dążenia realizują się zwolna, nieustanną pracą, ciągłym wysiłkiem i nieznużoną wytrwałością tak w życiu — jak i w dziedzinie wiedzy

żywo ogół przemysłowców i właścicieli torfowisk a w szczególności w Galicyi, dzięki zręcznej i głośniejszej reklamie, poruszyła ona szerokie koła ziemian do tego stopnia, że zdawało się, iż lada chwila a wzniosą się mury fabryki zalewającej kraj nowym produktem opałowym. Tymczasem sprawa cała okazała się nie tylko zupełnie niedojrzała, ale nawet niedorzeczną, a właściwie eksperymentem nie mającym żadnej racji bytu. Że jednak sprawa fabrykatu Schöning'a znalazła u nas początkowo tak chętny posłuch, to przypisać należy nie tylko wspomnianej już przesadnej i nieszczerzej reklamie, podyktowanej prasie krajowej, może nie przez złą wolę, lecz raczej przez brak fachowej i naukowej podstawy do ocenienia wartości tego wynalazku, ale zarazem sprzyjającym okolicznościom wśród których ją zainicjowano. Było to mianowicie w r. 1903, t. j. w czasie gdy po dłuższym letargu obudziło się gorące pragnienie stworzenia na gruncie rodzimym własnego przemysłu fabrycznego, gdy do pracy tej rozpoczęto mobilizować wszystkie siły i zasoby. Gdy zaś torf zajmuje stosunkowo znaczne przestrzenie, a brak taniego węgla kamiennego jest jedną z główniejszych przeszkód do rozwoju przemysłu, to nic dziwnego, że tak dla wynalazku Schöning'a, jak wogóle dla wszystkich postępów i ulepszeń w dziedzinie eksploatacji torfu na opał, objawia się zawsze żywsze zainteresowanie i chęć poznania i zastosowania tychże.

Ponieważ sprawę tę miałem sposobność dokładnie poznać i zbadać w Szwecyi, jako w ojczyźnie tego wynalazku, przeto pozwałam sobie złożyć o niej sprawozdanie, jako klasyczny przykład ponętnej a niebezpiecznej spekulacji, a tem samem ostrzedz w przyszłości wszystkich, którzyby z podobną sprawą mieli kiedykolwiek coś do czynienia.

Fabrykacja węgla torfowego opatentowanym systemem Schöning'a, polega według brzmienia patentu na następującej zasadzie: Torf wydobyty z pokładów w zwykły sposób, bądź ręcznie, bądź sprasowany, po wysuszeniu rozdrabnia się i poddaje silnemu ciśnieniu, względnie prasowaniu między dwiema rozgrzanymi na ogniu płytami lub żelaznymi walcami. Wskutek ciśnienia i gorąca, torf zmniejsza swoją objętość, zwęglą się

i sztuki; świat powszedniego życia naszego, urósł na wiekach pracy zagastych pokoleń, spotężniał duchem tytánów myśli.

Ujarzmienie »siły elektrycznej«, czyż nie jest istnym cudem postępu techniki? cudem, który wprost bajecznie przekształcił tryb pracy, ruch współczesny, przemysł i handel, a obecnie przemienia nawet gospodarstwo na roli.

Odkrycia i doświadczenia Tesli otwierają nowe dziedziny doniosłych zjawisk, których wpływ na razie nie jesteśmy nawet w stanie ocenić, doskonały telegraf i telefon bez drutu, to nowy zdumiewający cel usiłowań ludzi pracy, ludzi wiedzy, ludzi pełnych zapału i wytrwałości na raz obranej drodze.

Elektrotechnika stała się w ciągu ostatnich dziesięcioleci nową potęgą przemysłu i handlu. Setki tysięcy rąk pracuje w fabrykach dynamomaszyn, akumulatorów, lamp, przewodów i t. d., inżynierom, mechanikom, chemikom otwarła się wspaniała dziedzina stosowania swej wiedzy i swych zdolności; pole pracy, przyciągające najgenialniejsze umysły, a to wszystko wzmacnia erę pracy dla pokoju, dla postępu.

Proszę pozwolić mi tu na kilka mimowolnie nasuwających się refleksyj...

i przyjmuje kształty zależne od formy użytej do prasowania. Wytwarzające się przy tem składniki ciekłe i gazowe, mogą być chwytane i przerabiane jako produkty suchej destylacji na smołę, parafinę, krezot, siarkan amonowy i t. p. Rozdawany przez przedstawicieli i właścicieli patentu, w powyższy sposób wyrobiony węgiel torfowy, przedstawia się na oko bardzo korzystnie. Posiadał mianowicie kształt cegiełek o barwie lśniłaco czarnej, w przelomie dość jednostajny, zbity i twardy, tak, że nie różnił się niemal wcale od węgla kamiennego. Wartość ciepłotkowa dochodzić miała do 6500, a ponieważ i w użyciu cegiełki przedstawiały znaczną wygodę, przeto nic dziwnego, że fabrykat ten zajął nawet wielu fachowców i niejednego mógił w błąd wprowadzić.

Ponieważ system Schöning'a przedstawia pewne podobieństwo z dawniejszą i bardziej dzisiaj znaną metodą Ziegler'a²⁾ fabrykowania torfu z węgla, a nawet można przypuścić, że z niej system ten powstał, przeto zanim do właściwego tematu przystąpię, podam w pierw kilka ogólnych uwag o fabrykacji Ziegler'a. Inż. Marcin Ziegler, był pierwszy, który rozpoczął na szeroką skalę próby zwęglania torfu i wprowadził torf do większej przemysłowej. Wybudowana w r. 1893 według jego pomysłu koksownia torfowa w Oldenburgu (n. Torfverkokungsanlage) istnieje po dzień dzisiejszy i jak głoszą sprawozdania, rozwija się wcale pomyślnie. Fabryka ta przy zwiedzaniu jej w r. 1895, posiadała 4 piece koksowe, dziś powiększyć ją miano do sześciu. W r. 1901 rząd rosyjski założył w Redkino, stacyi dr. żel. Petersbursko-Moskiewskiej, na wzór fabryki Oldenburskiej koksownię na 8 pieców, a ponoć i w innych państwach, obfitujących w torfowiska, szczególnie w Anglii, Szwecyi i w Norwegii fabryki takie mają być założone. W r. 1903 ogłoszono statuty towarzystwa akcyjnego „Torfkoks-Industrie A.-G.“ z siedzibą w Berlinie, którego celem po zebraniu kapitału zakładowego 1,500.000 marek, ma być budowa fabryki węgla torfowego. W r. b. towarzystwo to zakłada fabrykę podobną w Beuerberg w Bawaryi.

²⁾ Por. Przegl. Techniczny Nr. 1 z r. 1902, str. 9 artykuł inż. K. Siennickiego, oraz Nr. 18—37 z r. 1903 artykuł inż. K. Lubkowskiego.

Za wielkimi szybami księgarń, widzę rozłożone księgi, książki, broszury polskie, niemieckie, francuskie, angielskie, patrę — co nowego?

Mnóstwo dzieł z dziedziny wiedzy, mnóstwo ksiąg popularnych dla wprowadzenia czytelnika w świat współczesnej techniki, świat, wrący pracą i dążeniami płomiennymi, mnóstwo broszur, roztrząsających palące kwestye czasu, lecz dzieł polskich z tej dziedziny bardzo mało...

Czemu widzimy n. p. całe stopy niemieckich wydawców mniej lub bardziej popularnych dla fachowców, dyletantów i laików z całego obszaru wiedzy, pracy i nauki, pisanych nie tylko przez popularyzatorów, ale i słynnych uczonych, a po polsku tak mało... tak mało, że mimowoli aż zastanowić się trzeba, czemu?

Bo nasi uczeni nie chcą pisać popularnie — odpowie ktoś, inny powie, że nie chcą wydawać, bo nikt nie będzie u nas czytał, nie będą czytali, bo co to kogo obchodzi, ta wiedza, jej postęp, przemysł, fabryki i t. p., kiedy u nas tego wszystkiego tyle, jak na lekarstwo. A skądże więc ten ostatni objaw? — przecież nic się nie pojawia bez przyczyn.

Skąd?

System Ziegler'a polega na poddaniu wysuszonego poprzednio na powietrzu torfu procesowi suchej destylacji w specjalnie skonstruowanych piecach, a raczej w retortach z cegły szamotowej, ustawionych pionowo obok siebie i szczelnie zamkniętych. Proces destylacji suchej odbywa się w retortach przy temperaturze 500 do 600° C. Wydzielające się gazy i pary zostają przeprowadzone do kondensatorów, w których zbiera się woda pogazowa i smoła, służące do dalszej fabrykacji alkoholu metylowego, parafiny, octanu wapniowego i siarkanu amonowego, zaś części nieskondensowane jako gazy za pomocą ekshaustora doprowadza się do palenisk i służą do opalania pieców i kotłów fabrycznych. Nie wchodząc zatem w finansową stronę i rentowność tej fabrykacji, która, jak wiadomo, przy każdym tego rodzaju przedsiębiorstwie jest zawisłą od wielu czynników zewnętrznych i ulega znacznym wahaniom, stwierdzić należy, że system Ziegler'a opiera się na bardzo racjonalnych podstawach. Wykorzystuje przede wszystkim znakomicie pod względem technicznym produkty destylacji suchej i daje dobry materiał opałowy, węgiel albo koks torfowy, przedstawiający wartość około 7000 jednostek ciepła. Węgiel ten bardzo chętnie bywa używany w odlewniach żelaza, w fabrykach kotlarskich i blacharskich, wogóle w celach metalurgicznych jako też i domowych. Cena, po której fabryka w Oldenburgu sprzedaje na miejscu, wynosi od 4—7 marek za 100 kg, zależnie od wielkości kawałków węgla torfowego.

Torf używany w fabryce Oldenburskiej należy do bardzo dobrej jakości torfu wyżynnego, dobrze rozłożonego, z nieznaną zawartością popiołu, bo średnio 2,5%. Materiał surowy suszy się tak, aby posiadał nie więcej niż 25% wilgoci. Fabryka zbudowana została tuż w najbliższym sąsiedztwie bardzo dużych przetrzeni torfowisk i dlatego kosztta materiału surowego są małe, dochodzące średnio do 0,70 mar. za 100 kg. Zależnie od czasu trwania suchej destylacji produkuje Ziegler dwa produkty: koks albo węgiel torfowy (Torfkoks, Ganzkohle) i węgiel torfowy opałowy (Torfheizkoks). Przy fabrykacji koksu otrzymujemy go do 35%, zaś przy fabrykacji węgla torfowego opałowego do 50% pierwotnego materiału.

(C. d. n.)

Szkoła! dzisiejsze wychowanie! — nie budzi ono żywotnych sił ducha, dążenia do poznania życia, do nowoczesnej pracy produktywnej, do współzawodnicstwa naszych talentów na polu tej pracy, którą potężniejsza ościenne narody, bo ta szkoła i to wychowanie idzie swoją zapleśniałą drogą, karmiąc dusze trującym marzeniem „o posadzie“ i potrzebnych świadectwach na piśmie.

A pełnia życia tymczasem, współzycie społeczne, na gwałt domaga się ludzi, bez pleśni minionych czasów, ludzi pragnących, chcących żyć, myśleć, czuć i działać, zgodnie z duchem współczesnej kultury.

Tu źródło złego!.. Gdzieindziej, broszury naukowe — popularne rozprawy z najróżnorodniejszych dziedzin wiedzy, techniki, pracy, jak n. p.: pod tytułami „co każdy człowiek wiedzieć powinien... z tej lub owej dziedziny — rozchodzą się w licznych wydaniach o kilkunastu tysięcznym nakładzie, u nas — proszę wybaczyć mej szczeroci — jest mnóstwo osób tak zwanych inteligentnych, którzy nie tylko nie mają pojęcia o obszarze pracy przemysłowej, technicznej i t. d., ale wprost zadziwiają niewiedomością i niezrozumieniem najprostszych spraw technicznych, brakiem znajomości przyczyn prostych zjawisk.

I. TYROWICZ.

Maszynowe obrabianie metali.*

(I. Kilka uwag o nożach dla tokarek i strugarek).

(Dokończenie.)

Gdy pilnik chwytą się zahartowanej płaszczyzny lub krawędzia, jest to oznaką, że hart jest niewłaściwy; powodem może być za słabe wyrzucanie, albo nie dość energiczne oziębienie.

Stal osobliwa w stanie ogrzanym, pod żadnym warunkiem nie może stykać się z wodą, ostrzenie ma się odbywać przy obfitym dopływie wody na drobnoziarnistym kamieniu, lub na tarczy szmirglowej.

Co się tyczy warunku pod 3 wymienionego, odnośnie do konstrukcji ostrzy i ustawienia tychże w kierunku pracy podaje następujące wskazówki:

Ostrze noży maszynowych dla tokarek i strugarek metali, powinno być wykonane podług reguł jak to przedstawia szkic na tabl. I. l. 1. w przekroju pionowym.

W kącie B, C, D, nakreślony trójkąt powstaje z kąta *a* (kąta nastawienia) i z kąta *b* (kąta zaostrenia). Wielkość tych kątów powinna wynosić dla noży tokarek:

Przy obróbce leizny (żel. lanego) *a* = 4—6 stopni *b* 53—60 stopni
 „ „ stali i żel. kowalnego *a* = 3—4 stopni *b* 50—55 stopni
 „ „ bronzu i mosiądzu *a* = 3—5 stopni *b* 65—70 stopni

Dla noży używanych do strugania metali *b* zostaje niezmiennione jak wyżej, *a* zaś powinno być większe przy obróbce poszczególnych materiałów o 2—3 stopnie (patrz szkice 11, 13, 14, Tabl. III).

Kąt *b* wyżej 70 stopni (dla wszystkich noży) stosuje się, gdy takowe mają służyć jako noże wygładzające (Schlichtmesser) poprzednio obrabianej na przybliżoną miarę powierzchni.

* W numerze 3-cim Przemysłowca w artykule „Maszynowe obrabianie metali“ na str. 24 zamiast Lagertenstahl ma być Lagerterstahl — zamiast dyna ma być dysza.

I to jest analfabetyzmem innego rodzaju, który dotkliwie daje się we znaki całemu życiu przemysłowemu, technicznemu i... *least not least* — politycznemu, w naszym kraju. Świat postępu techniki i przemysłu, wkracza w dziedzinę wychowania, szkół i przekształca ducha i formę przestarzałych uczelni, otwiera wrota wiedzy, nauki i pracy tak kobiecie jak i panom świata, a nieprzepartą mocą dobywa się żądanie do uprzywilejowanych wychowawców: »życia współczesnego więcej dajcie do szkół, tego życia, w którym tętni rzeczywistość i pewność lepszej przyszłości, a mniej... jak najmniej pleśni, gruzów i przeżytych form — jak najmniej nieużytecznego balastu pamięci!«

Niechaj ci, którzy stworzyli »wiek pary i elektryczności«, genialni wynalazcy, wytrwali badacze, niestrudzeni bojownicy świata pracy, będą i de a ł a m i dorastającego pokolenia, ci ludzie wielkiej dla narodu i ludzkości zasługi, a wtedy obudzi się i u nas twórczy duch, współczesny, na polach samodzielnej ekonomicznej pracy.

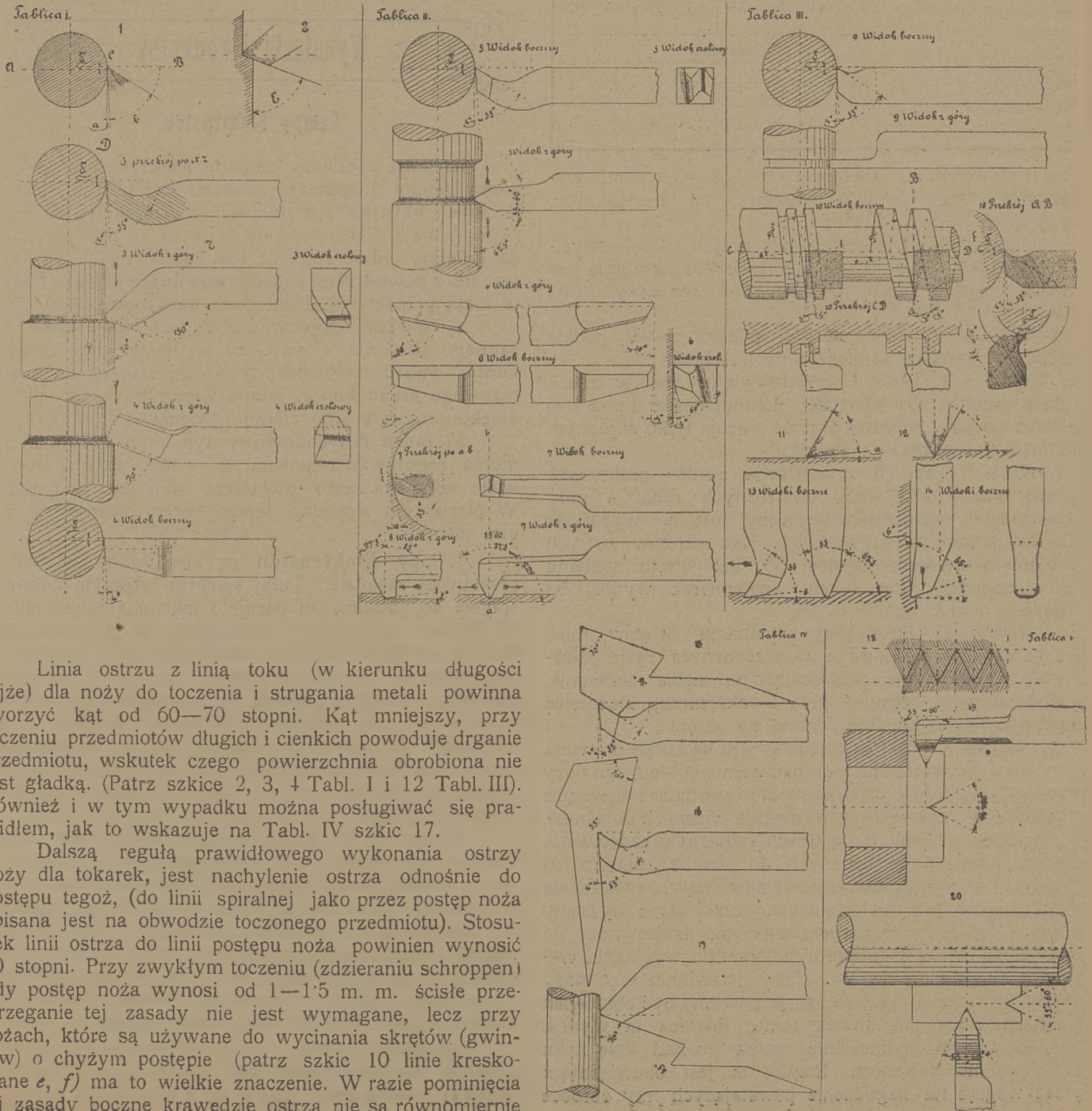
W celu przyzwyczajenia oka do normalnego kształtu ostrza można się posługiwać prawidłem wykonanym z blachy, które stosownie do pewnych rodzajów noży bardzo łatwo wykonać. Prawidło to i sposób użycia przedstawiają szkice na Tab. IV. 1, 15, 16.

Ostrze noży na tokarkach, powinno być cokolwiek wyżej ustawione (stosownie do przekroju toczzonego przedmiotu) jak wskazuje szkic 1—5. Różnicę podniesienia ostrza po nad środek osi toku, podaje niżej zamieszczone zestawienie :

Przekrój przedmiotu w mm.	50	75	100	125	150	200	300	400	500	650	750	900
Wysokość podniesienia ostrza 5 w mm	0.5	0.6	0.75	1	1.2	1.5	2	3	4	4.5	5	5.5

obciążone pracą, łatwo się wykruszają a wobec tego, że sporządzenie takich ostrzy wymaga sporo czasu, przestrzeganie tej reguły może zapobiegać nie pożądanym przerwom w pracy, które powstają przez zepsucie się (wykruszenie) ostrzy.

Że powyżej przytoczone wskazówki odnośnie do prawidłowej konstrukcji ostrzy nożów maszynowych mają rację bytu, jest najlepszym dowodem fakt, że zbudowane zostały osobne maszyny szlifierskie, które ze znakomitym skutkiem są używane do zaostrzania noży pod właściwym kątem (ustawienia i zaostrzenia). Twierdzenie, że pedantyczne przestrzeganie odnośnych reguł absorbuje wiele czasu, że się nie opłaca i t. d. jest mylne i przestarzałe, dobre ostrze zrobi wiele, dokładnie i szybko. Tylko należy i prawidłowo wykonany z odpowiedniego materiału i na właściwy kształt, następnie dokładnie ustawiony nóż w tokarce lub strugarce, będzie swą pracą wykonywał pewnie i spokojnie.

Linia ostrza z linią toku (w kierunku długości tejże) dla noży do toczenia i strugania metali powinna tworzyć kąt od 60—70 stopni. Kąt mniejszy, przy toczeniu przedmiotów długich i cienkich powoduje drganie przedmiotu, wskutek czego powierzchnia obrobiona nie jest gładką. (Patrz szkice 2, 3, 4 Tabl. I i 12 Tabl. III). Również i w tym wypadku można posługiwać się prawidłem, jak to wskazuje na Tabl. IV szkic 17.

Dalszą regułą prawidłowego wykonania ostrzy noży dla tokarek, jest nachylenie ostrza odnośnie do postępu tegoż, (do linii spiralnej jako przez postępowanie opisana jest na obwodzie toczzonego przedmiotu). Stosunek linii ostrza do linii postępu noża powinien wynosić 90 stopni. Przy zwykłym toczeniu (zdzieraniu schroppen) gdy postęp noża wynosi od 1—1.5 m. m. ściśle przestrzeganie tej zasady nie jest wymagane, lecz przy nożach, które są używane do wycinania skrętów (gwintów) o chylonym postępie (patrz szkic 10 linie kreskowane e, f) ma to wielkie znaczenie. W razie pominięcia tej zasady boczne krawędzie ostrza nie są równomiernie

Ostrza nożów maszynowych wyrobione ze stali osoblwej (Schnelldrehstahl) pracują i wytrzymują, gdy chyżość obrotu (na tokarkach) i chyżość posuwu (na strugarkach) wynosi przy obróbce leizny 4—30 metrów w minucie.

Szybkość toczenia i strugania żelaza kowalnego i stali, zależna jest od zawartości w tych materiałach węgla, czyli od wytrzymałości (Festigkeit) tych materiałów, jak to wykazuje poniżej podane zestawienie.

Zawartość węgla w żelazie	W procentach								
	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1	
Wytrzymałość	W kgr. na 1 cmtr. kw.								
	35	40	45	50	55	65	75	85	100
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	40	45	50	55	65	75	85	100	
Szybkość pracy ostrza w minucie	W metrach								
	45	35	25	20	12	8	6	5	4
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	55	45	35	25	18	12	8	6	5

Przy zbieraniu (schroppen) głębokość krajania wynosi przy nożach ze stali osoblwej od 4—10 mm., postępowanie noża od 1.5—2 mm.

Ogólna zasada postępowania przy obróbce wszystkich materiałów jest ta, że gdy głębokość krajania jest większa, postępowanie noża powinien być mniejszy i na odwrót.

Kończąc na tem powyżej podane uwagi podaję treściwe objaśnienie zamieszczonych szkiców.

Pod l. 3 Tabl. I przedstawiony jest w trzech rzutach zwykły nóż zdzierak (Schroppmesser) pod l. 4 zdzierak boczny. Obydwa te noże pracują tylko w jednym kierunku (jak wskazują strzałki).

Szkic 5 Tabl. II przedstawia bardzo praktyczny kształt noża, który służy do różnych robót a przy odpowiednim zaostreniu używany jest do wycinania skrętów śrubowych (gwintów). Kąt skrętów ostrych systemu Whitwortha wynosi 55, kąt skrętu systemu metrycznego 60, kąt skrętu Lewenherza wynosi 53 stopnie.

Ustawienie noży przy wycinaniu skrętów musi być bardzo dokładne, gdyż w przeciwnym razie płaszczyny skrętów nie przylegają do siebie dokładnie, powodują przy częstym przy i odkręcaniu, zluźnienie złączeń a nawet zupełne zdarcie się skrętu.

Na Tabl. VI. 10 i 20 przedstawione są szkice prawidłą pomocniczego, które służy do ustawienia dokładnego noży przeznaczonych do wycinania skrętów zewnątrz i wewnątrz przedmiotów. Szkice te nie wymagają bliższych objaśnień.

Szkice 6 Tabl. II (w trzech rzutach) przedstawiają kształt t. zw. noży bocznych do obróbki płaszczyn bocznych i przegubów. Wszystkie kąty, zaostrenia płaszczyn są tam uwidocznione, oraz podane są liczby stopni. Pod l. 7 i 8 zamieszczone są szkice noży do wytaczania wnętrzy (otworów), oraz do wycinania wewnątrz skrętów (gwintów). Przy ustawianiu tych noży należy zwracać uwagę, że ostrze powinno być cokolwiek niżej ustawione jak środek toku. Różnica ta wynosi tyle, ile wynosi podniesienie ostrza po nad linię toku przy toczeniu zewnątrz. Reguła ta jest obowiązująca przez wzgląd na zlągodzenie powstających przy obróbce

oporów w materiale obrabianym. Kąt nastawienia α musi być przy ostrzach tych noży ze względów koniecznych cokolwiek większy (8—10 stopni).

Szkic 9 Tabl. III. przedstawia kształt noża odcinaka (Abstechmesser) którego konstrukcja ostrza i sposób ustawienia nie wymaga bliższych objaśnień.

Szkice 11 i 12 przedstawiają szematycznie konstrukcje i ustawienie ostrza noży strugarek. Jak wyżej zostało powiedziane kąt ustawienia A ma być dla tych noży większy, jak dla noży do toczenia. Pod l. 13 przedstawiony jest nóż strugarki poziomej (zwykły zdzierak) pod l. 14 nóż strugarki pionowej.

Wobec tego, że niepodobniestwem jest szczegółowe przedstawienie wszystkich rodzaj i kształtów rozlicznych noży maszynowych w jednej notatce, kończę tę pogadankę w tem mniemaniu, że temat rozmowy, o ile to było możliwe, przedstawiłem dość jasno i zrozumiale.

Wynalazki i konkursy

Lampy Elektrusion.

Różnica pomiędzy lampami Elektrusion, a wszystkimi innymi dotychczas znanymi Publiczności jest ta, iż inne palniki spirytusowe z siatkami żarowymi (Auera) mają doprowadzony spirytus za pomocą knota do palnika, gdzie spirytus ten gazuje i jako gaz miesza się z powietrzem i spala wewnątrz siatki. Lampy te mają przedewszystkiem dwie kardynalne wady:

1) Spirytus doprowadzony jest do palnika bez żadnego ciśnienia, gdyż tylko na mocy włoskowatości knota, wobec czego ilość jego jest zależną od każdorazowego stanu knota, lampa więc albo spala spirytus nieekonomicznie albo ciemno świeci;

2) żaden dotychczasowy typ lamp spirytusowych niema regulowania powietrza, wobec czego albo za wiele albo za mało powietrza wchodzi pod palnik. W pierwszym wypadku lampa świeci ciemno, w drugim mruczy.

Lampy Elektrusion są zbudowane na wprost przeciwnej zasadzie. Tutaj spirytus własnym ciężarem spływa do palnika, tu paruje i jako gaz miesząc się po drodze z powietrzem dostaje się do wnętrza siatki. Można zupełnie dowolnie ilości spirytusu i powietrza regulować — lampa ani mruczy, a pali się najekonomiczniej. Następnie siatka wisí pionowo, gazy spirytusowe idą pod maleńkim ciśnieniem z góry na dół wewnątrz do siatki, a następnie po jej zewnętrznej stronie uciekają na zewnątrz. Siatka jest więc z obu stron rozgrzewaną, świeci też od szczytu do dołu oślepiająco biało.

Lampy te nie potrzebują zupełnie żadnej obsługi ani czyszczenia. Pierwsze tylko rozświecenie należy wykonać z większą uwagą, gdyż wtedy raz na zawsze trzeba uregulować stosunek spirytusu do powietrza. Gdy to się osiągnie przez powolne przesuwanie odpowiednich rączek, każde następne zapalenie jest zabawką, gdyż polega na otwarciu kurka od zbiornika ze spirytusem i zapaleniu zapałką. Regulować lampy raz drugi nie trzeba, chyba przy zmianie gatunku spirytusu.

Spirytusu używa się denaturowanego o 90% a jeden palnik 70 świecowy, zużywa go litr w 16-tu godzinach świecenia, palnik 35 świecowy w 17-tu go

dzinach. — Podczas palenia można spirytusu śmiało dolewać.

Lampy te i cenniki nabyć można u firmy *Chylewski i Hruby i Sp.* — *Lwów.*

Wydobywanie saletry z torfu.

(Z „Bulletin des Séances de la Soc. nat. d'Agric. de France“.

Müntz i Lainé, oddawna już przeprowadzają próby w celu odkrycia sposobu wydobywania saletry i przyszedli do przekonania, że szczególnie te gatunki ziemi, które obfitują w substancje organiczne, nadają się do wytwarzania saletry. W następstwie należało zbadać, czy torf, powstały z rozkładu roślin w wodzie, a zawierający prawie wyłącznie kwas węglowy, jest odpowiednim gruntem dla organizmów wytwarzających saletrzan. W tym celu robiono próby z torfem, w rozmaitym stopniu rozkładu. Torf w kawałkach, zmieszany z wapnem, żyjącymi organizmami wypełniony i zawierający również siarkan amoniaku, nitryfikował ziemię w wysokim stopniu, tak iż w tym kierunku rezultat był znacznie lepszy, niżeli z dawniej używanymi czynnikami. Ilość saletrzanu wytworzona w ten sposób w przeciągu 24 godzin, wynosiła 6550 gramów z 1 metra sześciennego, t. j. 8 razy tyle, jak przy doświadczeniach robionych z zwęglonymi kośćmi. W tym stosunku, możnaby w ciągu jednego roku uzyskać z jednego hektara 48000 ton saletrzanu. Podczas gdy dawniej bardzo pomalą, odbywał się proces wytwarzania saletrzanów, dowiadujemy się z obecnych sprawozdań, że używając torfu, akcja odbywa się tak szybko, iż porównać ją można z fermentacją przy wyrobie alkoholu. Podług Boussingaulta, sztuczne wyrabianie saletry, dostarczało tylko 5 kłgr. surowego materiału z 1 metra kub. ogniska źródłowego w przeciągu lat 2, zatem mniej niżeli torf w przeciągu 24 godzin.

Wszystkie gatunki torfów, nadają się do tego celu, jednak lżejsze, gąbczaste i mniej rozłożone gatunki, okazują się odpowiedniejszymi, prawdopodobnie dlatego, ponieważ dopuszczają powietrze i umożliwiają przenikanie cieczy, a dla nitryfikujących organizmów, przedstawiają odpowiedniejsze warunki rozwoju.

Organizmy te pozostają w torfie i działają dalej bez przerwy, jak długo nie braknie im pożywienia. Płyn nitryfikujący krąży wewnątrz, nie zabierając z sobą bakterji. Aby nie przeszkadzać ich działalności, należy użyć dość słabego roztworu amoniaku, mniej więcej 7.5 gr. siarczanu amoniaku na 1 litr, skutkiem czego otrzymamy 1% wypłyn, który jest zbyt słaby, by mógł w sposób oszczędny koncentrację wywołać. Ponieważ jednak próby dowiodły, że nitryfikacja także przy użyciu płynów obficie saletrę zawierających, postępować może, badacze dodawali zatem do roztworów saletrzanych, sole amoniakalne i przeprowadzali je wielokrotnie przez oksydujący podkład, przyczem wzrost ilości saletrzanów skonstatować było można. W tym celu użyto całego szeregu torfów wytwarzających saletrę, po których służyła kolejno ten sam płyn i za każdym razem dodawano siarczanu amoniaku. W ten sposób Müntz i Lainé doszli do następujących wyników:

	1.	2.	3.	4.	5.
Przepływ	»	»	»	»	»
Saletrzan w litrach	8.2	17.4	25.4	32.9	41.7

Nie osiągnięto w ten sposób ostatecznych granic koncentracji, jednak stopień takowej jest dość wysoki, aby w sposób oszczędny, wydzielanie nastąpiło.

W ten sposób nie tylko uzyskuje się silną nitryfikację, ale także można utrzymać roztwory obfitujące w saletrzan. Użycie torfu, jako czynnika sprzyjającego rozwojowi nitryfikujących organizmów, rozwiązuje tedy problemat wytwarzania saletry.

Działalność nitryfikacyjna, będąca zjawiskiem biologicznym, pobudzana jest bardzo przez wysoki stopień ciepła. Przy badaniach Müntza i Lainégo, temperatura dochodziła 30° i ważnem jest utrzymywanie takowej, na tym stopniu. Kwestya potrzebnego, do utrzymania tej temperatury opału, nie powinna być lekceważoną. Żaden zaś opał nie jest tańsz. m od torfu — zakładając zatem laboratorium do wytwarzania saletry z torfu, będziemy mieli materiał opałowy. Są to dwa, ważne warunki imtenzywnej nitryfikacji, najważniejszą jednak jest sama substancja azotowa, stanowiąca punkt wyjścia dla wytworzenia saletrzanów.

Przedstawia się pytanie, czy torf może także i tej substancji dostarczyć. Torf zawiera wiele azotu, bo 2—3% swej wagi w stanie suchym. Ale azot uwięziony w substancji humusowej, nie działa, tak iż nitryfikacja zawartego w torfie azotu, możliwą nie jest. Możliwą jednak prawdopodobnie uzyskać, jako sól amoniakalną, która z kolei zostałaby poddana nitryfikacji. Gdyby to okazało się możliwem, torf posiadałby wszystkie warunki do wytworzenia saletrzanu potrzebne.

Myśl zużytkowania torfu w przemyśle chemicznym jest już starą. We Francji dotąd nie została wprowadzona w życie, w Niemczech jednak, wyrabiają już z torfu, koks, ter i t. d. Przy tych fabrykacjach, używa się tylko małej, bo zaledwie $\frac{1}{10}$ części zawartego w torfie azotu, jako amoniakalnego płynu.

Müntz i Lainé znaleźli przy destylacji torfu, następujące wyniki:

Azotu zawartego w torfie	2.03	2.03
azotu odzyskanego w wodzie amoniak.	0.392	0.378

Przy tak drobnej ilości okazuje się jasno, że wydobywanie azotu z torfu w postaci soli amoniakowej, może być uważanem tylko jako kwestya uboczna. Obydwaj francuzcy badacze starali się odkryć przyczynę tego ubytku, oraz sposób uniknięcia takowego i zdecydowali, że przy suchej destylacji, tak, jak się ją wykonywa, koks, wynoszący mniej więcej $\frac{1}{3}$ zużytej substancji torfowej, zatrzymuje wielką ilość azotu, w takim jednak połączeniu, którego dotąd nie udało się oznaczyć. Znaleźli w koksie, 1.28% azotu. To jest zatem przyczyna małej ilości amoniaku.

Müntz i Lainé użyli w końcu zamiast suchej destylacji, prądu wrzącej pary, przyczem osiągnęli rezultat o wiele więcej zadowalniający, gdyż całą prawie zawartość azotu uzyskano w formie amoniaku, jak to udowadniają następujące cyfry:

Azotu zawartego w torfie	2.03 $\frac{3}{10}$	2.03
azotu odzyskanego w wodzie amon.	1.612	1.790

Do uzyskania tej ilości, potrzeba zupełnej oksydacji węgla koksowego za pomocą pary wodnej. Dalej potrzebnym jest wyższy stopień temperatury, którego dostarczyć może sam torf, jak już o tem poprzednio wzmiankowaliśmy. W każdym wypadku widzimy możliwość, uzyskania zawartego w torfie azotu w formie amoniakalnej.

Podług tych badań, nadaje się torf do bardzo intensywnej produkcji saletry, jest szczególnie podatnym gruntem dla organizmów nitryfikacyjnych, służy do wytworzenia wysokiego stopnia temperatury i t. d.

W rozległych polach torfowych rozmaitych krajów, spoczywają wielkie zasoby substancji azotowej.

Jeden sześcienny metr torfu po wysuszeniu dostarcza 305 kłgr., substancji suchej, zawierające 2% azotu. Jeżeli weźmiemy za podstawę jednostkę metrową to na 1 hektarze torfu, znajdziemy 70.000 kłgr. uwięzionego bezużytecznie azotu, cyfra ta bywa jednak niekiedy znacznie wyższą, ponieważ niektóre pokłady torfowe 5—6 metr. grubości wynoszą. We Francji na przykład, obliczają ilość organicznej substancji azotowej na miliony ton i podług doświadczeń przeprowadzonych przez Müntza i Lainégo, zamienienie takowej w tak cenne saletrzany, byłoby możliwem. Francya byłaby w stanie w ten sposób dostarczyć saletrzanów w takiej ilości, że mogłaby iść w zawody z olbrzymimi pokładami chilijskimi.

Głosy z kraju

Z krajowego Związku turystycznego.

Powołany do życia pod egidą władz państwowych i autonomicznych „Krajowy Związek turystyczny“, rozpoczął już swą działalność i rozwinął energiczną akcyę dla przeprowadzenia ciążących na nim zadań. Opieka, zapewniona Związkowi ze strony władz państwowych i autonomicznych, tudzież współdziałanie stowarzyszeń i korporacji, mających na oku pokrewne cele, a wreszcie niepomierne zainteresowanie się ogółu poruszanymi przez Związek sprawami, są najlepszą rękojmią, że pojął on swe zadanie należycie i że o ile chodzi o moralne warunki bytu, liczyć może na pełną i wszechstronną zachęte i całkowite uznanie.

To jednak, co Związek w zakresie poruczonych mu zadań poczynić zamierza i co uczynić musi, jeżeli ma odpowiedzieć zadaniu, wymaga oprócz moralnego poparcia, także wydatnej pomocy materialnej. Chcemy bowiem dać poznać obcym, że żyjemy, a swoim, że nie cofamy się wstecz na żadnym polu, lecz występujemy naprzód w każdej gałęzi życia społecznego, spółzawodnicząc ze skutkiem z obcymi, chcemy przymnożyć źródła dochodu, przez skierowanie ruchu turystycznego do kraju.

Ażebym jednak zamiar ten skutecznie przeprowadzić, potrzeba kraj nasz obcym dać poznać, potrzeba ich ciekawość pobudzić, a mylne lub niedokładne wzmianki prostować. Boć wiadomą jest niestety rzeczą, że o kraju naszym, o jego godnych zwiedzenia miejscowościach, bardzo słabe dają wyobrażenia zagraniczne opisy i przewodniki, w których i stolica kraju niemal na równi z podrzędniejszymi miejscowościami Galicyi jest wspomnianą i ciekawości obcych obudzić nie mogła.

Ztąd też łatwo wytlómaczyć można, że obcy nie znając kraju i jego stolicy, płyną poza niemi szeroką falą... A przecież odciągnięcie tej fali, obudzenie zainteresowania się naszym krajem i jego pamiątkami i spowodowanie większego napływu obcych, a zatrzymanie swoich, by grosza swego nie oddawali obcym w daninie, przyczynić się musi do wzmoczenia naszych sił. W tym też kierunku rozwinąć działalność, uważamy za nasz pierwszy obowiązek na drodze, do wytkniętego celu prowadzącej.

Nie chcemy być towarzystwem istniejącem na papierze, chcemy i musimy rozwinąć silną agitacyę

w krajach, z których możemy się obcych spodziewać, chcemy wykazać się sukcesami nie mniejszymi, jakimi się szczycą pokrewne towarzystwa w monarchii i za granicą. Zachód rozwija energiczną akcyę w krajach blisko położonych i przyznać musimy, że akcyę ta błoga w skutkach. My z natury rzeczy musimy przedewszystkiem silną akcyę rozwinąć na wchodzie, a więc w krajach najbliższej naszej stolicy położonych, to jest w Rumunii, Serbii, Bułgarii, jakoteż w cesarstwie rosyjskiem i falę tę kierować na Lwów.

Ale Związki turystyczne w Austrii; zawdzięczają swój byt i rozwój wyłącznie Reprezentacyom miejskim.

Królewsko wyposaża Wiedeń towarzystwo „Verein zur Hebung des Fremdenverkehrs“ udzielając mu stałej rocznej subwencyi w kwocie 20.000 K, a inne miasta, jak Salzburg, Innsbruck, Leoben, Grac udzielają po 5.000 K.

Jeszcze hojniej opiekują się towarzystwami turystycznymi miasta niemieckie. I tak Drezno, Hamburg, Strassburg udzielają subwencyi po 25.000 Mrk., a już najmniejszą kwotą jest obdarzony Związek Hannover-ski, który otrzymuje 5.000 Mrk. W Szwajcaryi otrzymują Interlaken i Lucerna po 25.000 frk., a inne od 8 do 20.000 fr.

Dzięki niestrudżonym zabiegom ludzi kraj kochających i dbających o jego podniesienie ekonomiczne, zdołano nasz Związek powołać do życia, wiążąc z rozwojem jego nadzieję lepszej przyszłości.

Pomni doniosłych zadań, jakie mamy do spełnienia, mając na uwadze rozwój ekonomiczny naszego kraju, zwracamy się do Rad miejskich, jakoteż do całego społeczeństwa z prośbą o udzielenie Związkowi rocznej wydatnej subwencyi i licznego przystępywania na członków, a tem samem przyczynienia się do tem energiczniejszego przeprowadzenia licznych i ważnych zadań w dziedzinie turystyki krajowej.

Kronika techniczno-przemysłowa

Ministryum pracy we Francji. Utworzenie specjalnego Ministryum pracy, któreby obejmowało wszystkie sprawy związane z reglamentacyą pracy (długość dnia roboczego, odpoczynek, higiena, bezpieczeństwo i t. p.), porządkowało wszelkie sprawy, tyczące się stosunków między pracodawcą a pracownikiem, zajmowało się zapewnieniem bytu pracującym na przypadek choroby, przypadków nieszczęśliwych, starości, oraz zarządzało wszelkimi instytucjami z temi sprawami związanymi i prowadziło przytem statystykę pracy, datuje się we Francji od dosyć dawna, bowiem już w roku 1848 Ludwik Blanc domagał się na posiedzeniach Zebrań Ustawodawczego założenia Ministryum postępu i pracy. Myśl ta później była jeszcze kilkakrotnie poruszoną przez Raspail'a, Vaillant'a i innych. Dopiero w d. 25-ym października 1905 r. przy tworzeniu się ministryum Clemenceau, powstało nowe Ministryum pracy, którego kierownikiem został Vaillant, niezależny socjalista.

Atrybucye tego nowego ministryum obejmują wszystkie sprawy z wydziałem pracy związane, urządzenie zakładów przemysłowych pod względem bezpieczeństwa, czystości i zdrowotności, przemysł przetworów wybuchowych, zarząd sprawami ubezpieczeniowymi

i przezornościowemi, zarząd sprawami samopomocy społecznej i dozór nad różnemi instytucjami samopomocy społecznej, sprawy, dotyczące się opracowania i stosowania przepisów bezpieczeństwa i wogóle warunków pracy w górnictwie, oraz kwestye przezornościowe górników. Te atrybucye dotychczas stanowiły czynności administracyjne bądź to Ministerjum handlu, bądź Ministerjum robót publicznych. Ześrodkowanie zaś ich w Ministerjum pracy i wyznaczenie dosyć znacznych funduszów do jego rozporządzenia niewątpliwie przyczyni się do znacznego złagodzenia wszelkich niedogodności, jakie dotychczas się ujawniały w tej dziedzinie życia społecznego we Francyi.

Dotychczas ministerjum pracy istniało tylko w Belgii i Nowej Zelandyi.

Ministerjum gospodarstwa wodnego i robót hydrotechnicznych w Prusach ma być niebawem utworzone na skutek zabiegów Związku niemieckiego do popierania sprawy dróg wodnych. Obecnie w Prusach drogi wodne znajdują się w zawiadywaniu Ministerjum robót publicznych, w którego zarządzie znajdują się również drogi żelazne i wszystkie roboty budowlane skarbowe. Zgodnie z petycją, wniesioną do Sejmu przez wspomniany powyżej Związek, budżet Ministerjum pruskiego robót publicznych obejmuje na r. 1906, w milionach marek:

	wydatki		dochody
	stałe	jednorazowe	
Drogi żelazne	1173	146	1740
Drogi wodne i inne roboty hydrotechniczne	36	17	13,2
Budynki	12	3	1,5
Razem	1221	166	1754,7

Przerabianie torfu. Zarząd główny do spraw rolniczych rozpatruje obecnie podania kilku towarzystw akcyjnych o wydzierżawienie im błot skarbowych, zwanych Mchami Halickimi, w pobliżu stacyi Rjedkino drogi żelaznej Petersbursko-Moskiewskiej, w celu wydobywania torfu i przerabiania następnie tegoż na koks i węgiel. Komitet naukowy rzonego Zarządu odbędzie niebawem narady w celu wyjaśnienia o ile dla rozwoju przemysłu może pożytecznym być *przerabianie torfu na koks i węgiel*. Ważną w tym względzie jest okoliczność, że wobec wysokich cen obecnych paliwa naftowego i trudności zachodzących przy dostawie terminowej do gubernii środkowych węgla z zagłębi węglowych, przerabianie na szeroką skalę torfu na węgiel i koks, mogłoby rozwiązać pomyślnie sprawę dostawy na użytek zakładów przemysłowych taniego paliwa. Nadto z doświadczenia wiadomo, że ziemia dziewicza pod torfowiskami nadaje się zazwyczaj dobrze pod uprawę; po wybraniu więc torfu możnaby obszary dziś bezużyteczne zużytkować dla nadania ich włościom bezrolnym.

Elektryczne czy parowe sikawki ogniowe w Berlinie. W celu usunięcia koni jako siły pociągowej sikawek ogniowych, Zarząd miasta Berlina przeznaczył 50000 marek na próby porównawcze silników parowych i elektrycznych. Tak zaopatrzone sikawki nie od razu wszelako będą oddane do użytku ogólnego, lecz każda z nich ma odbyć szereg jazd próbnych na znaczne odległości, a które razem wzięte osiągnąć muszą 10000 km, t. j. tę drogę, jaką sikawka przebywa w Berlinie w przybliżeniu w ciągu 10-ciu lat.

Przy wyborze silników benzynowe są zasadniczo wyłączone, jako zbyt niebezpieczne i mniej pewne. Silniki parowe pomimo swych wielu zalet, posiadają tę

niedogodność, że w chwilach spoczynku pod kotłem powinien być rozniecony ogień, aby mogły każdej chwili być gotowe do ruszenia w drogę. Elektryczne są lepsze, gdyż nawet w razie przerwy obsługi przez elektrownię miejską, można na każdej strażnicy ładować akumulatory za pomocą silnika pomocniczego. sk.

Wystawa niemiecka armii, marynarki i kolonialna odbędzie się w Berlinie od d. 15 maja do 15 września 1907 r.

Wystawa żeglugi w Bordeaux odbędzie się przy współdziałaniu rządu francuskiego od 1-go maja do końca października w 1907 r. W różnych działach tej wystawy będą uwzględnione: plany i modele okrętów; mapy geograficzne, hydrograficzne i astronomiczne; różne przyrządy, silniki i ich przynależności; łodzie silnikowe; materiały budowlane na okręty; urządzenia zdrowotne i ratunkowe; sposoby nauczania odnośnie do samej żeglugi i budowy okrętów; budowa portów i wreszcie żegluga powietrzna.

Założenie spółki fakturowej we Lwowie. Pertrakcye Komitetu założycieli Spółki fakturowej mającej powstać we Lwowie dla wprowadzenia nowych form kredytu przemysłowego i kupieckiego (towarowego) z Bankiem krajowym zakończone zostały w tych dniach dodatnim wynikiem wobec czego instytucya ta mająca doniołe znaczenie dla naszego rozwoju ekonomicznego rozpocznie już wkrótce swoją działalność.

Bliższych wyjaśnień co do warunków udziału zasięgnąć można w Banku krajowym, w Banku zaliczkowym, w Związku stowarzyszeń zarobkowo-gospod. — w akc. Banku Związkowym i w Biurze Ligi Pomocy przemysłowej.

Do Spółki fakturowej zgłosiło już przystąpienie swoje kilkadziesiąt poważnych firm krajowych z zakresu przemysłu i handlu.

Alkohol i Kasy chorych. Na zjeździe kas chorych Śląska (49 kas ze 100.000 członków) wygłosił na temat powyższy dr. Landsberg z Wrocławia odczyt oparty na cyfrach statystyki chorób i śmiertelności. Alkoholizm bezpośrednio oddziałuje na szerzenie się suchot i chorób płciowych. Reumatyzm, który kasom corocznie tylu przysparza pacjentów, a z nimi wydatków, nawet w chronicznych swoich przejawach reumatyzmu stawowego i mięśni, pochodzi wielokrotnie z nadużycia trunków. Referent zwrócił wreszcie uwagę na niewątpliwą związek między alkoholizmem i symulantami, które tylko są pasażerami kas, ale stanowią wieczną przyczynę rozterek między lekarzami i pacjentami. Alkoholik w dobrej nieraz wierze udaje chorego, a uznany za symulantę z gorzkim uczuciem zawodu odchodzi od drzwi kasy. Pierwszorzędnym obowiązkiem kas chorych, na który dr. Z. D. Golińska zwracała już przed trzema laty uwagę na walnym zgromadzeniu krakowskiej kasy miejskiej, byłoby podjęcie energicznej z alkoholizmem walki.

Karol Darwin powiedział kiedyś o alkoholu: Długoletnie doświadczenia mojego ojca i dziada obejmujący okres przeszło stu lat utwierdziły mnie w przekonaniu, że żadna przyczyna nie wywołała tylu cierpień, chorób i nędzy, co używanie napojów alkoholowych.

Z Rypnego. W szybie Spółki naftowej „Rypne” Nr. I. Roma w głębokości 117 mtr. nastąpił pierwszy wybuch ropy dnia 8 b. m. Obecnie prowadzi się zamknięcie wody, poczem po zapuszczeniu kolumny rur 9” pogłębienie szybu i konstatowanie ilości przyprływu ropy postępywać będzie naprzemian.

Produkcja ropy hanowerskich obszarów naftowych wynosiła w 9 miesiącach b. r. 448.000 cetn. mtr., w porównaniu z tym samym okresem roku ubiegłego wykazuje obniżenie się o 23.650 cetnarów metr.

III. międzynarodowy Kongres naftowy w Bukareszcie. Delegaci rządu rumuńskiego dla III. międzynarodowego kongresu naftowego, pp. Alimanestianu i Mrazec, rozesłali do wszystkich organizacyj naftowych i wybitniejszych osobistości w tym przemyśle list, w którym zawiadamiają, iż kongres odbędzie się w Bukareszcie, w pierwszej połowie września r. 1907 i trwać będzie 7 dni, nie licząc dwóch wycieczek dwudniowych z których pierwsza odbędzie się przed rozpoczęciem obrad, druga po zamknięciu kongresu. W każdej wycieczce może wziąć udział najwyżej 60 uczestników; wycieczki mają na celu zaznajomienie uczestników ze stosunkami technicznymi i geologicznymi głównych ognisk przemysłu naftowego zarówno we Włoszy, jak i w Mołdawii; koszt udziału w wycieczce wyniesie najwyżej 15–20 fr. od osoby. Program kongresu wzorowanym jest na programie kongresu w Leodyum; referaty będą dwójakie, mianowicie wygłaszane na pełnej sesji (czas trwania referatu 45 min.) i odczyty w sekcjach specjalnych (czas trwania 15 min.). Referaty nadsyłać należy najpóźniej do 1. lipca 1907; tematy ogłoszone będą w specjalnym przewodniku (Guide du congrès). Zgłoszenia udziału w kongresie nadsyłać należy najpóźniej do 1. maja 1907.

Nadesłane

Komitet wystawy przyrodniczo-lekarskiej i higienicznej X. Zjazdu lekarzy i przyrodników polskich we Lwowie w roku 1907.

ODGŁOSZENIA.

Odroczony w roku 1904 z powodu wojny na dalekim wschodzie X. Zjazd lekarzy i przyrodników polskich odbędzie się wskutek uchwały nieustającej delegacji takich Zjazdów z 16-go października 1906 r. **nieodwołalnie we Lwowie w lipcu 1907 r.**

W połączeniu z tym Zjazdem urządzoną zostanie w pałacu sztuki na placu powystawowym we Lwowie wystawa przyrodniczo-lekarska i higieniczna, która była przygotowaną już w szczegółach na rok 1904 i rokowała świetne wyniki, gdyż do chwili odwołania jej wpłynęło już było 485 zgłoszeń pierwszorzędných wystawców.

Ma trwać ona pięć tygodni gdyż od 16-go czerwca do 25-go lipca 1907 r.

Ma ona obejmować wszystko, co stoi w jakiegokolwiek styczności z naukami przyrodniczymi i lekarskimi, jako też z higieną i to tak pod względem naukowym, jak i zastosowania ich do życia codziennego.

Przez to zamierza komitet urządzający tę wystawę wyłamać się z ram, w jakie podobne wystawy przynajmniej u nas w kraju były dotąd ujmowane i uczynić ją przystępną i interesującą nie tylko dla kół fachowych, lecz także dla najszerszych warstw społeczeństwa. Wskutek tego ma być wystawa nasza nie tylko ujawnieniem postępu polskiej nauki w dziedzinie przyrodniczo-lekarskiej, ale spodziewać się należy, że oddziała także wiele w kierunku rozpowszechnie-

nia tej wiedzy, a zarazem przyczyni się do podniesienia przemysłu polskiego w dziejach wystaw objętych. Ponieważ zaś Lwów posiada obecnie wszelkie warunki, ażeby potrafił przyciągnąć do siebie obcych, a projektowany dla wystawy czas przypada właśnie na miesiące, w których publiczność z najdalszych zakątków kraju zjeżdża w rozmaitych celach do Lwowa, przeto komitet wystawowy ma nadzieję, że będzie ona miała powodzenie i osiągnie wyżej wytyczone cele: a to tem bardziej, że staraniem komitetu będzie przez popularne odczyty, demonstracje i rozrywki uczynić wystawę dla najszerszych kół pociągającą.

Wystawa zatem nasza powinna zgromadzić wszystko, co na obszarach ziem polskich posiadamy interesującego w dziedzinie nauk przyrodniczych i lekarskich, wszystkie twory ducha polskiego i rąk polskich i to zewsząd, gdziekolwiek istnieje wytwórczość Polaków, dająca się podciągać pod program wystawy. W ten sposób pokażemy światu, że żyjemy i w poważnej części należymy do wspólnej pracy ludzkości i dla ludzkości, a zarazem będziemy mogli policzyć się sami ze sobą i naocznie przekonać w czem idziemy przodem, a czego nam w tym pochodzie cywilizacyjnym ludzkości jeszcze uie dostaje.

Zwracamy się zatem z tem pismem do wszystkich, w których bije polskie serce, do wszystkich blizkich i dalekich na tej i drugiej półkuli, zapraszając do wspólnego dzieła, do przysłania na wystawę owoców swoich myśli, płodów swojego ducha, rezultatów pracy rąk swoich.

Z centralnego związku fabrycznego:

Doszło naszej wiadomości, że niemieccy fabrykanci maszyn dostarczający urządzenia dla wyrobu dachówki cementowej galicyjskim fabrykantom dachówek cementowych zmuszają tychże przy dostarczeniu maszyn i przyrządów służących do wyrobu dachówki cementowej kontraktowo do pobierania cementu opolskiego.

Zwracamy uwagę interesentów, że krajowy cement firmy Towarzystwa akcyjnego fabryki portland cementu w Szczakowej i firmy Bernard Liban i Ska w Podgórzu-Bonarce nadaje się w zupełności do fabrykacji dachówek cementowych i ani pod względem jakości, ani ceny nie ustępuje cementowi pruskiemu.

Niepotrzebnie też sprowadzają krajowi fabrykanci dachówek cementowych urządzenia dla wyrobu dachówki cementowej z Niemiec, płacąc za dość prymitywne przyrządy oprócz cła także wysoki fracht. Przyrządy te nasyłane do nas z Niemiec i z zachodnich krajów austriackich są, jak nas znawcy zapewniają, nieraz dosłownie tandetą. Posiadamy w kraju kilka przedsiębiorstw, które wyrabiają maszyny i przyrządy dla wyrobu dachówki cementowej, lepsze i tańsze od wyrobów obcych.

Termin konkursu na ulepszenie słownictwa technicznego, zastosowanego w I-szym tomie podręcznika »Technik«, odroczony z powodu wypadków politycznych, wyznacza się ostatecznie na d. 1 marca r. b.

Na termin ten mogą nadsyłać swe uzupełnienia i ci, którzy (mimo odroczenia) nadesłali prace konkursowe. Uzupełnienia takie należy oznaczyć tem samym godłem, pod jakim złożono prace pierwotne.

Warszawa 12. I. 1907.

Komitet redakcyjny

BIURO TECHNICZ.-MLECZAR.

dostawcy Galicyjskiego Towarzystwa mleczarskiego i Towarzystwa Proświta w Stryju, poleca duńskie wyroby Perfekt: Wirówki, maślnice, wygniatacze, bańki. — Kompletne urządzenia mleczarni, serowni i chłodni. ————— Katalogi darmo i opłatnie.

Zamówienia przyjmują:

BÜRMEISTER & WAIN — Kraków

Towarzystwo gosp. Lwów, Karola Ludwika, Agraria, Lwów, Gródecka 25.

Członkowie Tow. mlec. mają specjalne warunki. Informacji udziela Biuro Tow. mlec. Kraków, Basztowa 5.

TELEGRAMY: PERFECT, KRAKÓW.

dawniej

Najlepsze maszyny do prania

nabyć można najkorzystniej

Jana Schumannna

Lwów, Akademicka l. 5 a.

Cennik p. t. „Najnowsze wiadomości o wyrobach żelaznych“ na żądanie.

teraz

Odnaczona na licznych wystawach Pierwsza krajowa fabryka wyrobów cementowych
oraz PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWLI BETONOWYCH

Giovanni Zuliani i Syn

CENTRALA: Lwów, ul. św. Piotra 21. — Telefon Nr. 668.

FILIE: STANISŁAWÓW, ul. Zarwańska 18. KRAKÓW, Zwierzyniec 14. CZERNIOWCE, Bahnhofstrasse 28.

POSADZKI terrazowe i cementowe, oraz posadzki jednolite z masy drzewnej.

WYROBY CEMENTOWE wszelkiego rodzaju.

KANALIZACJE I ODWODNIENIA miast, ulic i budynków.

ZBIORNIKI wodociągowe, na ropą, gazowe i oczyszczalnie.

BASENY studzienne i wodotryskowe.

BUDOWLE WODNE jako to: mosty, wodotoki, szluzy i przepusty.

FUNDAMENTA maszynowe i dla budynków.

BUDOWLE BETONOWE I BETONOWO ŻELAZNE wszelkiego rodzaju.

Kosztorysy i wzory na żądanie bezpłatnie.

Pierwszy i największy w kraju

Skład maszyn do szycia i haftu

wyrobów trykotowych i maszyn do pisania, który nie posługuje się agentami.

Nauka haftu bezpłatna. — Cenniki gratis i franco.

Przyjmuje również maszyny do szycia wszystkich systemów do naprawy.

Lwów, Hotel Zorza.

JÓZEF IWANICKI. mechanik i specjalista.

Fabryka maszyn dla budowy młynów

przedtem **C. G. W. KÄPLER** Tow. akcyjne, Berlin Nr. 20 Prinzenallee 75—76

urządza i projektuje wedle nowoczesnych wymagań budowy nowych, jakoteż rekonstrukcyę starych młynów wszelkich systemów z popędem maszyn parowych motorów i turbin wodnych. Wyłączne zastępstwo dla Galicyi i Bukowiny firma: Pierwszy krajowy zakład budowy młynów, fabryka maszyn i kamieni francuskich

LEOPOLD HERMANN Lwów, Grodecka 14 a,

Referencyami na dotychczas urządzone większe młyny oraz kosztorysami i katalogami, służę uprzejmie
P na żądanie.

Wyroby dyetetyczne

== nadzwyczajna oszczędność i dogodność w każdym gospodarstwie poleca ==

Pierwsza Fabryka krajowa wyrobów dyetetycznych

M. Zaccalle, Wola Duchacka, p. Podgórze.

Gotowe ciasto do pieczenia (daje pieczywa na 8 osób) czekoladowe, korzenne, paczka—angielskie, zbrovia, paczka 75 hal. — „Leguminy pudding“ (dla 6 osób) różne owocowe smaki, po 20 hal., czekoladowe po 30 hal., — „Proszek drożdżowy“ po 0 h. — „Cukier waniliowy“ po 14 h. — „Wanilinowy proszek do sosów po 12 h.

Do nabycia we wszystkich sklepach spożywczych, jeśli brak, odnieść się wprost do fabryki.
Wysyłka odwrotnie.

Biuro techniczne dla przemysłu chemicznego i Dom techniczno-handlowy.

Tadeusz Ingwer inżynier - chemik.

Lwów

Adres Telegr.: Ingwer, Lwów

Pasaż Mikolascha.

Oddział techniczny.

Projektowania i kompletne urządzenia dla przemysłu chemicznego: jak gorzelń, browarów, slodowni, drożdżarni, fabryk sody, kwasów, nawozów sztucznych itd.

Konsultacje i expertyzy.

Doświadczenia próbne, opracowanie metod fabrykacyi, według obcych pomysłów.

Przepisy i próbki dla wyrobu przetworów chemiczno technicznych — jak pasty, czernidla, smary, lakiery, farby, atrament, mydła itp.

Kalkulacje handlowe tych wytworów.

Oddział handlowy:

Zastępstwa pierwszorzędných krajowych i zagranicznych fabryk wszelkich artykułów technicznych i urządzeń maszynowych.

Maszyny i kotły dla przemysłu chemicznego.

Armatury, urządzenia kąpielowe.

Motory ssąco-gazowe i benzynowe.

Motory i maszyny dynamo-elektryczne.

Wszelkie artykuły elektro-techniczne.

Lampy i świeczniki dla elektryczności i gazu.

Separatorzy i urządzenia mleczarń.

Artykuły techniczne dla młynów, cukrowni, gorzelń itp.

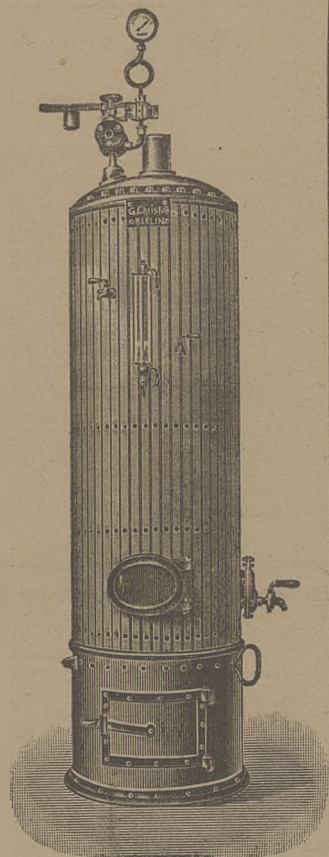
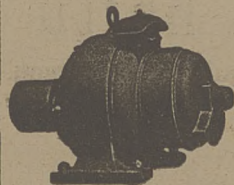
Maszyny rolnicze. Pompy i wagi.

Wszelkie
artykuły
farmaceuty-
czne.

Olejki
eteryczne.

Artykuły
chirurgiczne.

Materyały
i farby.

Fabryka Maszyn i Odlewnia Księcia A. Lubomirskiego we Lwowie

Lwów-Podzamcze, ul. Św. Marcina 11.

Adres dla telegramów: SRENIAWA-LWÓW.— Telefon 559. — Konto poczt. Kasy Oszezęd. 867201.

Wykonywa wszelkie roboty, wchodzące w zakres przemysłu maszynowego:=====

1. Urządzenia, rekonstrukcje i reperacje gorzeń, browarów, młynów, tartaków, cegielń i innych zakładów przemysłowych.
2. Kotły parowe, konstrukcje żelazne, rezerwoary i wszelkie inne roboty kotlarskie.
3. Jako specjalność: transmisje o kołach pasowych, formowanych maszynowo, wykonane przy pomocy maszyn specjalnych.
4. Odlewy żelazne z własnych i nadesłanych modeli od najlżejszych do 5000 kg. wagi. Odlewnia zaopatrzona w najnowsze maszyny do formowania, daje nam możliwość zadowolnić najostrejsze wymagania odbiorców naszych.

Prosimy o zwrócenie uwagi na markę ochronną na wyrobach naszych. P

„ŚWIAT“

tygodniowe pismo ilustrowane dla życia i sztuki,
kwartalnie koron 6, półrocznie 12, rocznie 24.
Abonenci otrzymują bezpłatnie

„ALBUM SZTUKI POLSKIEJ I OBCEJ“
kwartalnik artyst. zawierający barwne reprodukcje
za dopłatą 50 halalerzy kwartalnie na przesyłkę.
Adres Wydawnictwa: Kraków, Zyblikiewicza 1.

„NAFTA“

Organ Krajowego Towarzystwa naftowego

wychodzi we Lwowie
dnia 8-go i 22-go każdego miesiąca

Prenumerata roczna wynosi 12 koron.

Redakcja i administr.: Lwów, Słowackiego 1. 3.

„EKONOMISTA“

pod redakcją Stefana Dzie-
wulskiego przy współudziale
komitetu redakcyjnego
Warszawa, ul. Podwałe 4.

Ekonomista wychodzi w końcu
każdego kwartału w zeszytach
zawierających 10 do 13 arkuszy
druku.

Cena pojedynczego zeszytu 1.50 rb.
rocznie . . . 5 rb. — kop.
półrocznie . . . 2 „ 50 „

„Chemik polski“

tygodnik poświęcony
wszystkim gałęziom
chemii teoretycznej
i stosowanej. — —

WARSZAWA,
MARSZAŁKOWSKA L. 118.

Prenumerata wraz z prze-
syłką pocztową wynosi: rb.
10 rocznie, rb 5 półrocznie
i rb. 2 kop. 50 kwartalnie.

„Architekt“

miesięcznik poświęcony ar-
chitekturze, budownictwu i
przemysłowi artystycznemu,
wychodzi w Krakowie raz na mie-
siąc, w zeszytach ozdobionych
licznymi ilustracjami i tablicami
rysunkowymi.

Kraków, ul. Czysta 14. l. p.

Przedpłata rocznie 20 R, 10 rb.,
20 m., lub 30 fr. Pojedynczy ze-
szyt 2 R, 1 rb., 2 m., lub 3 fr.

Przegląd - Techniczny

Tygodnik poświęcony sprawom techniki
i przemysłu.

Adres Redakcyi i Administr.:
Warszawa, Włodzimirska 3.

PRZEDPŁATA:

W Warszawie: rocznie 10 rub.,
półroc. 5 rub., kwartalnie 2.50
rub.; z przesyłką rocz. 12.—, pół-
rocz. 6.—, kwart. 3.—.

„Przemysłowiec“

(poznański)

tyg. dla rzemiosła przemysłu i handlu

Redakcja: Poznań, pl. Wilhelmowski 3.

Wychodzi rok IV każdej soboty. — Przedpłata 1 mk. kwartalnie.

„Czasopismo techniczne“

organ Towarzystwa politechnicznego we Lwowie

wychodzi rok XXV.

10 i 25 każdego miesiąca

Przedpłata rocznie 18 kor.
dla Niemiec 15 marek
dla Rosyi 7 rub.

ANTYKWARYAT NAUKOWY

Inż. Józef Tuleja we Lwowie.

Sklep przy ul. Akademickiej l. 26. Biuro i składy (zarazem adres dla koresp.) Lwów. Sykstuska 43. Telefon Nr. 806. Telegramy: Tulejant.

Jako przedsiębiorstwo ogólnie księgarskie dostarcza wszelkich rzeczy z zakresu druku i grafiki, pośredniczy w zbieraniu materiałów, zakładaniu bibliotek, wyszukiwaniu rzadkości i dzieł wyczerpanych, we wszystkich językach.

Wydaje katalogi antykwaryczne.

Nakładem antykwaryatu wychodzi pismo fachowe:

„POŚREDNIK ANTYKWARSKI“ (tygodnik) z dodatkiem naukowym. Zakupuje wszelkie dzieła pojedynczo, w zbiorach i bibliotekach jakoteż sztuchy, autografy etc.

Nowość! Antykwaryat dostarcza również wszelkich żądanych dzieł do użytkowania przez 2 do 4 tygodnie i przyjmuje je napowrót za potrąceniem umówionego procentu od ceny dzieła. — Bliższe warunki i szczegóły w osobnym prospekcie.

Wodociągi

P

dla miast, gmin, folwarków, fabryk, ogrodów, gmachów publicznych, domów prywatnych itd.

Poszukiwanie i uchwycenie źródeł. — Ustawianie pomp.

Instalacje domowe z klozetami i łazienkami.

Łaźnie, mechaniczne pralnie, suszarnie i t. d.

projektuje i wykonuje

Aleksander Wiktor Świetlik

we Lwowie, Szopena 6. Telefon Nr. 737.

Jan Żytek

Przemyśl, ul. Dobromilska l. 14.

Pracownia ślusarsko-mechaniczna urządzona z motorem parowym, przyjmuje wszelkie reparacje maszyn rolniczych, gorzelń, młynów i browarów.

Skład maszyn rolniczych, kieratów, młocarń, siczkarń, młynków — monterów wysła się na żądanie.

Poszukuje się

uczciwego współnika, z kapitałem do 10,000 koron, celem patentowania i eksploataowania wynalazku, którego model naturalnej wielkości, należycie funkcjonujący jest już gotowy. Przedmiot wynalazku będzie artykułem znajdującym szerokie rozpowszechnienie. Zgłoszenia pisemne do Administracji „Przemysłowca“ pod „Inżynier“.

Pierwsza krajowa fabryka akumulatorów

SYSTEMU Dr. Z. STANECKIEGO

P

Lwów, ul. Kopernika l. 46.

PRAWO patentowe zastrzeżone we wszystkich krajach Europy i w Stanach Zjednoczonych Ameryki północnej.

PIERWSZORZĘDNE referencje oraz opinie największych powag naukowych i fachowych.

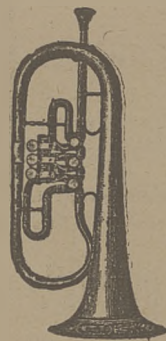
UZNANIE znakomitych rezultatów osiągniętych praktycznie na olbrzymiej baterji funkcyjnej w Zakładach elektrycznych król. stoł. m. Lwowa.

Dostarcza wszelkiego rodzaju akumulatory od najdrobniejszych do celów prywatnych, medycznych, naukowych, rolniczych i przemysłowych, jako też największe baterje do oświetlania i przenoszenia siły. Akumulatory przenośne do automobilów, oświetlania wozów itp. Informacje, porady techniczne i kosztorysy bezpłatnie.

Franciszek Niewczyk

Lwów, ul. Czarnieckiego l. 10.

Pierwsza krajowa fabryka instrumentów orkiestralnych, smyczkowych i dętych.

Wybór znakomitej dobroci instrumentów smyczkowych i dętych, wielki zapas cyr koncertowych i akordowych. Harmonik ręcznych i ustnych, Gitary, mandoliny włoskie i francuskie, instrumenta serbskie, prawdziwe rosyjskie bałałajki na całe orkiestry.

Przyjmuje wszelkie naprawy.

Cenniki na żądanie
franko i gratis.

Do sprzedania jeden prawie nowy motor benzynowy 30 Hp, jeden młot transmisyjny 300 kg. ciężar uderzenia, jeden kocioł kompletny parowy, stojący 23.50 powierzchni ogrzania, jeden wielki kopf-dickbank z dwoma suportami, jedna piła taśmowa, jedna hyblarka do desek — kompletne urządzenie giserni. — Bliższe szczegóły poda firma Jan Żytek, Przemyśl, ul. Dobromilska 15.

Nr. telefonu 157, 179. 14.

Zakład gazowy miejski

P2

we Lwowie — dostarcza

Maż pogazową (ter)

wypróbowany środek do ochrony drzewnych materiałów budowl. przeciw gniciu.

PIERWSZA
KRAJOWA

Hodowla królików rasowych

we Lwowie,

Wulka Panińska l. 17. Rogatka Stryjska

sprzedaje

SAMCE ROZPŁODOWE

WSZYSTKICH RAS DO ODSWIEŻANIA

KRWI NA MARZEC. ○○○○○○○○○○

Ceny umiarkowane.

„Adler“

maszyny do pisania

zalety: Widoczne pismo największa siła w przebijaniu, najwyższe odznaczenia na międzynarodowej Wystawie w Medyolanie i Amsterdamie. Aprobowana przez c. k. Ministerstwo sprawiedliwości do użytku c. k. Sądów.
SKŁAD I GENERALNE ZASTĘPSTWO

E. HAUSMAN

Lwów — Pasaż Hausmana 3 a.

Skład wszelkich przyborów do maszyn do pisania i aparatów do powielania. Amerykańskie urządzenia biurowe. Cenniki gratis i franko.

Dlaczego kupować za granicą?

Czy ma Pan piasek?

Fabryka Maszyn Endlera w Pfaffstatter ocok Wiednia dostarcza wszelkie gatunki maszyn i modele do wyrobów cementowych.

Na żądanie kosztorysy i cenniki bezpłatnie.

Marcin PRUGAR i syn

PAROWA FABRYKA WYROBÓW
STOLARSKICH I PARKIETÓW

Lwów, Supińskiego l. 5. Telefon Nr. 563

poleca: wszelkie w zakres stolarstwa wchodzące wyroby po cenach najniższych.

Zamówienia tak ze Lwowa jak i prowincyi uskutecznią się w jak najrychlejszym terminie.

Własne biuro rysunkowe.

Kosztorysy wszelkie i przedmiary bezpłatnie.

P

SPÓŁKA NAFTOWA „RYPNE“

Stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką dla eksploatacyi terenów naftowych na których już nabyła prawa górnice. — (W pierwszym rzędzie Rypne, obok Niebyłowa.)

SKŁAD RADY ZAWIADOWCZEJ: Załoziecki Roman, prof. prezes. Dr. Bartoszewicz Stef., sekr. kraj. Tow. naft. Dr. Ungar Wiktor, adwokat. Dr. Bałaban Teodor, lekarz, wiceprezes. Dr. Diamond Bernard, dyrektor rafinerji. Podhorodecki Włodzimierz, architekt. Dr. Wittlin Bernard, adwokat. Inż. Wolski Wacław, przemysłowiec.

SKŁAD KOMISYI REWIZYJNEJ: Dr. Władysław Stesłowicz, sekretarz lwowskiej Izby handlowo-przem. Dr. S. Wassermann, adwokat. Alfred Głowiński, właściciel dóbr.

SKŁAD DYREKCYI: Dr. Edward Lilien, adwokat. Lwów. Inż. Edmund Libański. Lwów. Arnold Horowitz, przemysłowiec. Rypne.

Bliższych wyjaśnień udzielają i przyjmują zgłoszenia do udziału w Spółce:

CZŁONKOWIE DYREKCYI ORAZ ADMINISTRACJA „PRZEMYSŁOWCA“.

Wpisowe do Spółki wynosi 10 koron.

Udział jeden 200 „

Spółka kredytowa budowniczych

stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką
we Lwowie ul. Hetmańska 1. 12. p. 1.

Dostarcza swoim członkom wszelkich materiałów budowlanych wagonowo i w różnych ilościach jako to: Wapno, cegłę, cement, gips, wapno hydr., drzewo budulcowe, żelazo, blachę, piece kaflowe, cegłę i glinę ogniotrwałą, płytki kamionkowe, cementowe wyroby, asfaltowe wyroby, kamień tarnopolski, trembowelski, polański i demiański, patent. drzwiczki kominowe i wentylacyjne, powielacze ciepła do pieców oszczędzające 50% paliwa, płyty słomiane i gipsowe, posadzki deszczułkowe i ksyolitowe nieprzemakalne i t. d. Udziela kredytów na weksle, skrypta dłużne, hipoteki, cesye i t. d. składa za swych członków kaucyje budowlane. Przyjmuje wkładki oszczędności na 4½%.

Od udziałów płaci dywidendę; dotychczas płaciła zawsze 5%. Z czystych zysków tworzy fundusz zaopatrzenia dla wdów i sierót po członkach. Statuty, wszelkie ceny i wyjaśnienia udziela zawsze najchętniej

P

Zarząd.

Rządowo

uprawniona

Fabryka wód mineralnych sztucznych i specjalnie leczniczych

pod firmą

K. Rząca i Chmurski

w Krakowie, ul. św. Gertrudy 4.

wyrabia pod kontrolą Komisji przemysłowej Tow. lek.
Krak. polecone przez toż Towarz.

Wody mineralne

odpowiadające składem chemicznym wodom: Bilińskiej,
Gieshüblerskiej, Selterskiej, Vichy, Marienbadzkiej, Hamburg,
Kissingen tudzież

specjalnie lecznicze

jak: litową, bromową, jodową, żelazistą, kwaśną, oraz
wody lecznicze normalne z przepisu prof. Jaworskiego.

Sprzedaż cząstkowa w aptekach i drogueryach.

Cenniki na żądanie franco.

Główny skład

we Lwowie w aptecce J. Wiewiórskiego

P

ul. Halicka 5.

Pracownia rzeźb i ornamentów

z drzewa. Tadeusz Sokulski
Lwów, Łyczakowska 54; wy-
konuje wszelkie ozdoby ko-
ścielne, ołtarze, ambony; ro-
boty snycerskie; pozłotnicze.
Wszelkie odnawiania starszych
a cennych dzieł tego zakresu
uskutecznia dokładnie.

P Pierwsza

Krajowa Fabryka
wyrobów masarskich

A. Pinkelsteina

we Lwowie

plac Gołuchowski 1. 2.

poleca swe znane wyroby
wędlin, salami i t. d.

FILIA

PRAGSKIEGO BANKU KREDYTOWEGO

we Lwowie, ul. Karola Ludwika 1. 29.

(Nr. telefonu 937.)

Zakład centralny w Pradze. — Filie w Kolinie i Ołomuńcu

Wpłacony kapitał akcyjny K 6,000.000.

Fundusze rezerwowe i gwarancyjne K 3,200.000.

Korzystne załatwianie

wszelkich transakcyj bankowych i lokacyj kapitałów.

Kupno i sprzedaż papierów wartościowych.—Przeprowadzanie wszelkich obrotów giełdowych na targach krajowych i zagranicznych. PROMESY, LOSY (Sprzedaż losów za wypłatą w rachunku bieżącym). — Otwieranie kredytów i udzielanie zaliczek na pokład papierów wartościowych. — Ubezpieczanie losów i efektów od strat z powodu wylosowania. — Wykupno płatnych kuponów i wylosowanych papierów wartościowych. — Listy polecające i akredytywy na sezony podróży. — Eskont weksli. — Inkasa i wypłaty w kraju i na miejsca zagraniczne.

Wkładki pieniężne na książeczki wkładkowe.

podatek rentowy opłaca Bank) oprocentowuje

4% ➡

P/2

na asygnaty kasowe z 90-dniowym wypowiedzeniem oprocentowanie
po 4½% i w rachunku bieżącym.

ODDZIAŁ KOMERCYALNY.

Finansowanie przedsiębiorstw przemysłowych i budowli publicznych,
kredyty na podatki i cła.—Zaliczkowanie faktur towarowych.—Kupno
i sprzedaż w drodze komisowej towarów i zaliczkowanie chęz.

Krytyka

miesięcznik, poświęco-
ny sprawom społe-
cznym, nauce i sztuce,
wychodzi rok VIII.
w Krakowie.

Redaktor i wydawca:

Wilhelm Feldman.

Podgórze-Bonarka

(pod Krakowem).

FABRYKA PORTLAND CEMENTU

Bernard Liban i Spka

P poleca swój produkt najprzedniejszej jakości.

Skład maszyn do szycia, rowerów, gramofonów oraz zegarków złotych, srebrnych i towarów jubilerskich. **Józef Becher w Stryju.**

P Krajowy Związek Przemysłowy

AGENCYA HANDLOWA WYDZIAŁU KRAJOWEGO

we Lwowie, ulica Sykstuska I. 9.

Przyjmuje zastępstwa fabryk krajowych i utrzymuje agencję handlową. Pośredniczy w eksporcie wszystkich kraj. produktów.

UTRZYMUJE BAZARY KRAJOWE:

we Lwowie, ul. Akademicka — w Krakowie, róg ul. Brackiej.

które polecają

sukna, proana, drelichy, barchany, makaty, kilimy, wyroby koszykarskie, zabawki i wogóle wyroby krajowego przem. tak fabrycznego jak i domowego.

Informuje w kwestyach rodzimego wytwórstwa i handlu.

JÓZEF GORECKI

Fabryka siatek, mebli, konstrukcyi żelaznych i wyrobów ornam. kutyh

W KRAKOWIE,

ul. św. Wawrzyńca I. 26. — Telefon Nr. 277.

P Magazyn: ul. Starowiślna I. 44 (parter).

ODZNACZENIA
KRAKÓW - LWÓW - PARYŻ - WIEDEN.

wykonuje wszelkie roboty ornamentalne, kute, konstrukcyjne budowlane i plecionki z drutu, drutowe kraty do ogrodzenia ogrodów, lasów, podworców, z wierzyńców itp. siatki do przesypywania piasku i ochronne do okien, Łóżka żelazne zwykłe i angielskie z materacami sprężynowymi oraz wkłady sprężynowe do łóżek drewnianych. — Drut kolczasty i »Wzdętochrony« do ratowania koniczyną wzdętego bydła. — Ceny przystępne kosztorysowe. — Termin ściśle zachowany. — Cenniki na żądanie daro i opj.

Adres telegramów:
JÓZEF GORECKI - KRAKÓW.

Drukarnia Udziałowa
ulica Kopernika I. 20

Łwów

wykonuje wszelkie roboty w zakresie
drukarstwa wchodzące.

Upraszamy uprzejmie o powoływanie się przy zamówieniach na ogłoszenia „Przemysłowca”.

WODOCIĄGI

dla miast, gmin, folwarków, fabryk, ogrodów, gmachów publicznych, domów prywatnych i t. d.

Poszukiwanie i uchwycenie źródeł. Wiercenie studzien. Ustawianie pomp. Instalacje domowe z klozetami, łazienkami t.d.

projektują i wykonują:

Inż. Leonard Nitsch i Ska, Kraków, ul. Kolejowa l. 18.

Najlepsze referencye z dotychczas wykonanych robót. — Kosztorysy bezpłatnie.

P

Centralne Ogrzewanie

wszelkich systemów

I WENTYLACYE

Łaznie, Mechaniczne pralnie, suszarnie i t. d.

Po tym
szyldzie
poznaje się
sklepy

w których
sprzedaje się
Singera
maszyny do
szycia

P

Singer Co. Tow. Akc. maszyny do szycia

Lwów, Plac Halicki, filia Grodecka 30.

MARKA OCHRONNA

MUSZTARDA "VITELLIO"

w oryginalnem opakowaniu
WSZĘDZIE DO NABYCIA.

Patenty

na WYNAŁAZKI WYJEDNYWA

inż. St. Dzbański

Wiedeń, Lindengasse Nr. 2.

Międzynarodowe biuro
patentowe.

P

Impregnowane

plót na nieprzemakalne

(wańtuchy — Wasserdicht)

na płachty nieprzemakalne z uszyciem i okuciem
po 2 kor. za 1 m² poleca

I. galicyjska fabryka worków i płócien impregnowanych

Jan Bieniek w Podgórzu.

P

P

Karol Hornung

Lwów, Szpitalna 40.

Telefon nr. 353.

Parowa fabryka stolarska

wykonuje roboty budowlane, posadzkowe, urządzenia kościelne i szkolne, tak w miejscu jak i na prowincyę po umiarkowanych cenach.